

Hind 40 senti.

G
MAM
BER
G

ROMAN

No

15

Kirjanik proua **Alno Kallas**, pühitses
neil päivil eese 50. a. sünnipäewa.

AR
Eesti NSV riiklik
Raamatukogu

SP
7593

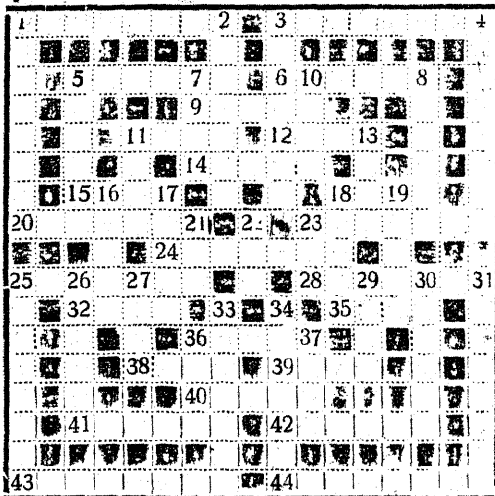
KIRJASTUS-OSAÜHTSUS "ARENG"
TALLINN, 1928. A. VII. AASTAKÄIK

Hindmõistatus

Nr. 15 (153).

Ristsõnade mõistatus.

Kokkuseadnud **A—ts, Wiljandis.**

Sõnade tähendus:

Pahemalt paremale.

1. Teater Eestis.
3. Riigivalitseja.
5. Vana Eesti maakond.
6. Vana Greeka linn.
9. Linn Jaapanis.
11. Tarvitatakse saunas.
12. Sõiduk merele.
14. Paljukuuldaw wande sõna.
15. Katmatu kehaosa.
18. Kannawad meesterahwad.
20. Nägus, moodne.
23. Liikumistee.
24. Elutseb lõunapoolseis meredes.

Lahendused tulewad saata „Romaani“ talitusele, Tallinn, märgusõna all „**Hindmõistatuse lahendus**“ kuni 28 septembrini 1928 a. Lahendusi võib saata mitu ühes ümbrikus ehk panna „Romaani“ talituse (Müüriwahe t. 16) sissekäigu juures (trepikojas) asuwasse kirjakasti. Lahendajate nimed awaldatakse „Romaan“ nr. 19. (157).

Õigete lahenduste saatjate wahel loositakse wälja:

- 1) **1. aastakäik „Romaan“ 1923. aastast ilukõites;**
- 2) **Kokakunst** (hind 300 snt.); 3) **1. anne Ed. Wilde kogutud teostest.**

Loosimine on 3. oktoobril s. a. kell 1/2 p. l. talituse ruumes, Müüriwahe, 16, millest palutakse lahendajaid wõtta osa.

„Romaani“ talitus.

Hindmõistatuse lahendus

Nr. 11 (149)

Õigeid seletusi saatsid:

Tallinnast: Arnold Abel, Pauline Abel, M. Braun, Elfy, Karl Helstein, And. Janson, T. Kerone, Rüdõl Kiwirähk, Alma Kõõn, Metty Kurm, E. Kreitsmann, E. Kokmann, Jõh-Muruk,

25. Liikumistee.
28. Teede ääres kaswaw taim.
32. Kaks tükki.
35. Witte lihtsate kommetega.
36. Wald Tartumaal.
38. Tekib rahwaste wahel.
39. Wald Wiirumaal.
40. Naisterahwa nimi.
41. Iõgi Eestis.
42. Meremees.
43. Linn Saksamaal (Badenis).
44. K iitika.

Ülalt alla.

1. Metall.
2. Waldab inimest murelikkudel silmapilkudel.
3. On kõik rööwloomad.
4. Wald Wa'ga maakonnas.
5. Wärw.
7. Madal nõgu.
8. Jõumees.
10. Liikumiswahend.
11. Tehakse õjgekijutuses sageli.
13. Seest õõnes.
16. Laht Ägeuse meres.
17. Eesti naisluuletaja.
18. Taim, millest walmistatakse kõisi ja nõöre.
19. Naiste ahwa nimi.
21. Jook.
22. Linn Wenemaal.
23. Muusikas tarwitataw lühendatud sõna. (tähendab tempo aeglasemaks jäämist.)
25. Minimumi wastand.
26. Müüb ka õõsel.
27. loogiriist.
29. Aegkond.
30. Mõõduandew koosolekul.
31. Teener.
33. Metall.
34. Autasu.
36. Põllumehe tööriist.
37. Naisterahwa nimi.

M. Maaker, Berta Nurm, H. Neuhaus, J. Nurm, Irma Oraw, Aug. Oraw, L. Oja, Weera Piirand, F. Piirand, Hans Reemann, H. Reemann, K. Saarepera, L. Saarepera, E. Tonskä, J. Tischler.

Tartust: L. Ehrenprets, I. Karro. Hillar Priima, Asta Puijat.

Romaan

Ilmub kaks korda kuus.

SISU: Zane Grey: Lindprii. — M. Arlen: Kihlweo tagajärjed. — O. Grossschmidt: Noorus kaob. — H. Culd: Rannal. — Stanislaus Brandowsky: Peab olema tunnet! — Jon Minulescu: Sa usud... — H. V. Patera: Korneti wanne. — Albert Liebold: Kiri. — Zsigmond Moricz: Talunik ja preester. — Türgi wanadsõnad. — J. O. Curwood: Maailma äärel. — Tõtt ja nalja.

Nr. 15 (153)

August 1928

VII aastakäik.

Lindprii.

Ameerika kirjaniku Zane Grey romaani.

8

Samal hetkel nägi ta terwelt raiutud planku oma all; see oli pajude najale asetatud. Wälkfiiresti nägi ta meeleheitlikku õnnemõimalust, mis temale antud. Ta sidus revolwri õilibuendist tehtud kotti ja sellega ühes taskusse.

Kallas oli järst ja pudenen. Ta ei tohtinud mulda liikumata panna, nii et see wette sulpsatas. Mõni jalg all kaldast eemal kaswas üks paju. Ettevaatlikult paenutas ta selle alla wee kohale, nii et ta tagasi ei saanud karata, kui ta tema lahti lastis. Siis usaldas ta enese tema hoolde ja libises jalgadega ettevaatlikult kaldalt alla. Ta wajus peaaegu põlwini wette ja tundis kuidas imew liiw ta jalgadest kinni hakkas. Siis nõjatas ta ettepoole, kuni plangu ulatas, tõmbas selle enese lähedale ja heitis sellele pikali.

Sulinata wajus plangu üks ots pikkamisi wee alla. Teine ots seisis arwatawasti paju küljes. Siis hakkas Duane wäga hoolikalt oma paremat jalga inewast liiwast wälja kiskuma. Jalg näis olewat nagu kowasse kaljusse müüritud. Aga Duane tundis liikumist ülespoole ja tõmbas kõigest jõust. Pikkamisi, aga kindlasti sai ta tema lahti. Pahema jala wabastamine tegi wähem waewa.

Lähemad filmapilgud pühendas ta kõit oma tähelepantu selguse muretsemisele, kas ta raskus plangu liiwasse wajutas. Teine ots libises wäikeste lafuga pajult ja jäi liiwale lamama, aga ei wajunud. Duane suurem mure kadus. Müüd

roomas ta planku mööda pikkamisi kalda poole tagasi, kuni ta käewarre ja õla wõis pajudele toetada.

Üles waadates nägi ta olewat õõ kummaliselt walgustatud. Tuli põles kalju wiimasel lõpul ja teine sellest armata sada sammu eemal. Sele paiste laiutas eemalt tihniku kohal. Duane kuulis winguimist tuules ja teadis, et tagaajajad pajud olid põlema pannud. Ta ei uskunud, et neile seft kasu on. Tihnik oli küll kurnis kurn, aga põlemiseks alles liig roheline. Mis tulesse puutub, siis leidis ta, et meestel wististi puud otfa saanud ja nad tuld õli abil alles hoidsid. Tõsin meest walwas kaljul, waewalt wiiskimend sammu sealt, kus Duane pajude taga warjus oli. Nad lobisesid, naljatasid, laulsid ja arwasid jahti inimese peale nähtawasti suureks naljaks. Kuni tuli hele oli, ei julenud Duane enmast liigutada. Tal oli küllalt kannatust ja püsivust kõue oodata, wõi kui see ei tulnud, siis warajast hommikutundi, enne koitu, mil hall udu jõge kattis.

Pääsmine oli müüd tema käes, seda ta tundis. Selles tundes ootas ta, kindel kui teras oma otjuses ja iga raskuse peale walmis, mida inimlik teha jaksab wälja kannatada.

Tuul puhus hoodaupa, muutus metsikumaks, mõirgas pajudes ja keerutas heledaid sädemeid õhku. Allpool jõge kõmas kõu ja hakkasid walgud wingerdama. Siis tuli wihm ägedate hoode

kaupa, aga mitte alati. Wälgud ja laiad tulejoad mänglesid nii wahetumalt, et Duane wälja jõe le ei julemud minna. Wiististi pidi torm meeste walwsust kaljul ainult suurendama.

Duane wõis oodata, ja ta ootas, kannatas waitfekt wälja walud, krambid ja külmaräriwad. Wiim moõdus sama ruttu kui ta tulnud. Algas piff õõ.

Wahetewahel mõtles Duane, et ta on halwatud; siis jälle hakkas ta pea pööritama ja ümber käima. Tähtede esimene kahwatamine täitis ta südame peaaegu mefiku rõõmuga. Ta nägi, kuidas nad ifka enam ja enam kahwatafid ja üksteise järele kadusid. Mingisugune wari wafus maha, lastus jõe le ja tihenes pikkamisi. Tuled kaljul kadusid uduste looride warju. Wah tideft oli waid üfikuid kogusid näha. Duane oli pikast liikumatuselt nagu krampunud. Pikkamisi hakkas ta jalgu, termet kätt ja keha liigutama; wiimaks wõitis ta halwawa kanguse.

Ta pistis käe liiwasse, hoidis planku põwedege ja lüffas ta wälja jõe le. Toll tollilt nihkus ta edasi, kuni ta pajude wahelt pääses. Üles waadates nägi ta kaljul muste warjukaid kujukusid ja kartis, et need teda ehk wõiwad näha. Aga ta lüffas emast ifka enam edasi, tafatefi, ettewaatlikult, südantrohuma aeglusega. Aeg ajalt tegi ta küümaruuff wees tafase julistawa hääle. Sellest ei saanud ta moõda, kuidas ta emast ka hoidis.

Lahtises jões leidis ta märgatawa wooluse, mis tal wõimatuks tegi jõest otse üle minna. Toll tollilt rromas ta edasi, iga filmapiff oodates pääsude praginat ja kuulide wingumist. Ta ei tahtnud taha waadata, tegi aga seda ometi tahtmatult. Tuled paisfid olewat pisut tuhminud, samuti warjukujud. Kord puuris plank liiwasse ja näis olewat kowasti kinni. Duane lüffas plangu jalgade abiga petlikust kohast üle. Nii jõudis ta rutemini edasi. Udu jõel kattis teda. Kui ta lord jälle tagasi waatas, kadusid mehed pimedusse ja tuled olid weel waid nõrgad walguseplekid. Aga taemas nende kohal oli helëdam, koit ei olnud enam kaugele. Läänes oli koit weel alles muft. Sõpmatu hoolega, paendumata waimuga, aga kaduwa jõuga lüffas Duane planku edasi. Kui ta wiimaks nuusta kallast nägi, näis see temale olewat ülim aeg.

Ta ronis kaldale. Koibuni puhkas ta. Siis rändas ta pajude wahelt põhja poole.

13.

Duane ei mäletanud hiljem ial, kui palju aega tema põgenemine sealt kohalt oli aega wajanud. Wiimaks ometi jõudis ta tuntud waldkonda ja leidis wastuwõtu ühe karjakaawataja

juures, kellega ta sõpruses elas. Tema käewart ramitseti. Hea söök ja uni tegiwad, et ta mõne nädala pärast jälle endine oli.

Kui aeg tuli, et Duane jälle oma lõpmatule teele pidi ratsutama, teatas talle ta sõber. midagi wiwitades. Kolmkümmend miili lõunapool Shirley küla ääres seiswat plakati, mis lubawat Duane tabamise eest, olgu elusalt wõi surnult, tasu.

Duane oli juba sellisest plakatist kuulnud, aga polnud teda weel näinud. Et wõõrustaja wäga tagasihoidlik oli ja keeldus ütlemast, mille iseäralise teo pärast see tasu Duane pea eest lubatud, äratas see Duane uudishimu. Weel ialgi polnud ta Shirley lähemale saanud kui selle farmeri majani. Rahklemata süüdistati teda effikombel posti rööwimises ja lastmises. Teda oli weel rasketes asjades süüdistatud. Üffi otustas ta sinna ratsutada ja waadata, kes teda elusalt wõi surnult saada tahtis ja mispärast.

Alates sõitu lõunasse, tuli talle meelde, et tal see esimene kord oli wabatahtlikult pahanudsi otsida. Ta mõtles järele ja jõudis selgusele: Wiimaste hirmsate wõitluste puhul all Muecefi kaldal ja paranemise puhul woodis oli ta muutunud. Ta südamesse oli asunud sügaw, lootusetu kibedus. Ta kannatus oli otfas. Kõik ta hinge ja mõistuse jõud ei jaksanud ta saatust pöördä. Ja tema saatus oli olla wäljatõugatu, põlatu, lindpriet saatus selle sõna igas tähenduses. Ta pidi selleks saama, kelleks teda arwati: kurjategijaks! Jial polnud ta teinud alatut kuritegu. Kas seisid see tal müüd ees? Ta jõudis otsufusele, et kuritegu temale peale sunniti ja mitte temas endas ei seisnud. Ja kui teda aeti, siis ei tunnud ta piiri!

Nüüd taipas ta mõndagi põlatute olemusest, mida ta seni ei olnud olnud seletada — miks nad ifka jälle tagasi pöörsid oma kuritegude waateplatfale, mis nad oli teinud põlatuteks; miks nad elust enam ei küünud kui tuulest; miks nad otseteed surmasuhu ratsufid, et meestele, kellele nad illekohut teinud, wõi tagaajawatele ratsapolitseinikkudele wastu astuda ja näkku naerda. See oli sama meeletibedus kui temal, mis neid mehi ajas.

Lõunapaitu nägi Duane ühe pita kingu harjalt rohelisti põlde ja puid ning ühe küla katusid. See küla pidi olema Shirley. Ringu jalal jõudis ta techarule. Seal seisid teenäitaja ning tema posti küljes tolgenas plakati. Duane peatas hobuse ja kummaras plakati sisu lugema.

Tuhat dollarit tafuks sellele, kes Buck Duane elusalt wõi surnult kinni wõtab!

Duane wahtis terawamini, ja luges siis ka peenemat, pleekinud trüffi selle all ja kuulis,

et teda ühe proua Jeff Aikeni tapmises Shirley lähedal süüdistati. Üles tähenatud oli septembrikuu, aga lähem kuupäev oli arusaamatu. Tasa oli lubanud proua mees. Tema nimi seisis plakati all ja selle kõrval sheriffi nimi.

Duane luges plakati katsorda.

Kui ta enese jälle sirgetes ajas, oli ta heitunud oma saatusest ja vihane ekfiteele saadetud lollpeade peale, kes mõisid mõelda, et tema ühele naisele midagi paha teinud.

Siis mõtles ta Kate Blandile, ja igakord, kui see temale meelde tuli, hakkas ta süda wärisebema. Juba aastaid käis kuulujutt ringi, et ta tema tapnud, ja sellepärast oli inimestel kerge teda sellises kuritöös süüdistada. Võimalik, et seda juba tihti tehtud. Urwatavasti kandis ta oma õladel lugematud olematud kuriteod.

Tunne, kirgline wiha valdas tema. Kaputas teda nagu torm tamme. Kui see mööduis, oli ta külm. Ta kulnud mõluisid tumedalt loitwate silmade kohal. Ta otjus oli kindel. Ta andis hobusele kannuifeid, ja ratsutas kiiresti küla poole.

Shirley oli suur, nähtavasti jõukas koht. Mingisuguse raudtee haru lõppes siin. Peatanim oli lai, palistatud puudest ja majadest ja telliskivist kauplustest. Keset küla seisis suur turuplats, mida suured puud warjasid.

Duane peatas oma püstitajawa, norstawa hobuse jalga meeste ees, kes puude all laisalt istusid ja lonkisid. Kui tihti oli Duane juba selliseid teksaslaste jalku westinäel näinud! Aga weel iial ei olnud ta selliseid rahulikke, heatahtlikke mehi näinud nii ruttu oma näoilmet ja ülespidamist muutwat. Tema ilmutamine oli filmanähtawalt filmatorfaw. Nad arwasid teda kohe ebaoharilikuks külaliskes. Nii palju kui Duane nägi, ei tunnud teda ka keegi ära ega aimanud, kes ta oli.

„Olen Bucke Duane!“ ütles ta. „Olen plakati lugemud — wäljas teeharul. See on neetud wale! Toogu keegi see Jeff Aiken siia! Tahhan teda näha!“

See teadaanne wõeti waikselt wastu. See oli ainus mõju, mida Duane märkas, sest ta loobus külameestele wastamast. Põhjus oli küllalt lihtne. Arwamis oli ta wallanud ja tegi enesele teed pisarates. Ta istus pingile, toetas küünarnuki põlwele ja peitis näo käte wahela. Mis hoolis ta weel oma saatusest? See häbi ja teotus — oli õlekõrs, wiimane, mis ta selgroo murdis.

Siis märkas ta aga liikumist meeste hulgas. Kuulis fofistamist, tasaseid, kareid hääl, siis jalgade kabinat.

Uksti kiskus äge käsi ta rewolwri tupeft. Kui Duane püsti kargas, seisis tema ees keegi

kõhn mees kahwatanud näoga, ise nagu haawa-leht wäriseedes, ja ähwardas teda ta oma rewolwriga.

„Käed püsti, Buck Duane!“ mõirgas mees ja kõigutas relwa.

See näis signaaliks pörgukärale.

Duane tahtis rääkida, aga ei suutnud, ja kui ta ka kõik oma häälejõu oleks kokku wõtnud. Tufase pilguga wahtis ta kõhnale mehele ja teistele, kes endid ise wihajeks karjusid, ja ei mõtelnudki käsi püsti tõsta.

Nüüd, mil ta oli kahwatu, wõtsid külarahwas julgust. Mitu meest kahmasid ta kätest kinni ja sidusid tal need seljale. Wastupanek oleks olnud asjatu, kui Duane ka sellele oleks mõtelnud. Nad wõtsid lasso ta sadula küljest ja sidusid ta abituseni. Rahwas woolas nüüd tänawatelt, majadest ja kauplustest kokku. Raugad, cowboyd, kirjutajad, poisid ja farmerid ruttasid kohale. Hulk kaswas. Pajuwurm lärm meelitas naisedki ligidale. Tuli ka jalk neiusid, kuid need hoidusid aralt ja kaastundlikult kaugemale.

Cowboyde juuresolek muutis asjaloo. Nad lahutasid rahwahulga, tulid Duane juurde ja kahmasid temast karedalt kinni. Üks neist mõirgas hullustawale rahwale, et nad tagasi astuks ja peale ei rõhuks. Wiimaks liikkas ta nad tagasi ringi, aga see wõttis tiki aega, enne kui lärm sedawõrd kahanes, et hääli jalkas läbi tungid.

„Rahu, teie kõik!“ mõirgas cowboy. „Ei wõi ise oma sõnugi kuulda. Tagasi sealt — nii! Teie ei tarwitse tungida! Nii on õige. Nüüd rahu! Waatame, mis siin on!“

Cowboy, filmanähtawalt lugupeetud isik ja tugev mees, pööras nüüd kõhna mehe poole, kes ifka weel rewolwrit kõigutas.

„Relw käest!“ ütles ta. „Ta wõiks lahti minna. Anna ta parem minu kätte, Abe! Nii siis: mis siin on? Kes on see gentleman ja mis kurja ta on teinud?“

Kõhn mees, kes nüüd juba peaaegu kuffumas oli, tõstis oma wärisewa käe ja näitas.

„See mees seal — on Buck Duane,“ kogeles ta.

Wihane pomini jooksis rahwast läbi.

„Nõõri! Nõõri! Suuõks! Pooge ta üles!“ hüüdis keegi erutatud külamees.

„Buck Duane! Buck Duane!“

„Tõmmake õks!“

Cowboy rahustas keraotsijaid.

„Kust sa tead, et ta Buck Duane on?“ küsis ta terawasti.

„Tema ise ütles!“ wastas kõhn Abe.

„Mis!“ tuli uskumatu hüüe.

„On õigel!“ kogeles Abe ja tõstis pateetiliselt käed. Ta oli wana mees ja ta wägitegu

näis teda waldawat. „Ta sõitis hobusega siin peaaegu meist üle. Siis kargas ta sadulast, ütles, et on Buck Duane, ja tahtis Jeff Aikenit saada, et talle midagi wiga teha.“

See kõne tekitas rahwa teisele liikumisele, mis oli sama wali kui esimene, ainult mitte nii kestew. Kui cowboy, toetust leides paari seltsimehe poolt, korra jälle jalule seadnud, oli keegi Duanele lastõjilmuse kaela wisanud.

„Oksa!“ kisedas keegi metsikute filmadega noormees.

Cowboyd lükkasid pealetükkima rahwa tagasi.

„Ube, kui sa ei ole joobnud ega hull, siis jutusta seda kõik weel kord,“ ütles küsija.

Ube oli pisut haawatud ja näitas weel enam aumäärilikkust, kui ta oma teateid kordas.

„Kui see Buck Duane on, kust kuradiist said ja siis tema rewolvri?“ küsis cowboy jämedalt.

„Ta istus sinna pingile — ja pea wõttis ta nii käte wahel — ja siis napsasin ma ta rewolvri ja nii oli ta minu wõimuses.“

Cowboy naeris ja näitas sellega, mis ta mehe wägiteost arwas. Tema seltsimehedki naersid. Siis pööras nende juht Duane poole.

„Wõõras, usun, Teie räägite ise oma eest paremini,“ ütles ta.

See tegi rahwa nii waihkseks, nagu jeda ükski küst ei oleks suutnud.

„Olen Buck Duane!“ ütles seotu rahulikult.

Suur cowboy wärises nagu hooi all. Kõik punakas soojus lahkus ta näolt. Ta lükkas löna üles. Sooned ta kaelas tõusid nagu passud nõõrid. Sel hetkel oli tal wali, tõsine, wõõras nägu. Ta sirutas oma tugewa käe ja kahmas Duanele färgirinnast kinni.

„Siin pole kõik korras. Aga kui Teie olete Duane, siis istute pagana pigis. Iga narr teab seda. — Nii siis meeeldi!“

„Jah!“

„Tulite siia pesasse põnnutamata? Mis? Iffa sama wõlu teie rewolvrikangelaste poolt! Seda meest maha lastma, kes taju lubas? Tahtsite Jeff Aikenit saada lastmiseks?“

„Ei!“ wastas Duane. „Teie kaastödanik on asjast walesti aru saanud. Näib olewat pisut upfakas!“

„Siin on mõni asi tingimata korra ära. Teie tahate siis olla Duane kõigi ta tegudega?“

„Olen Duane. Aga mina ei taha süüdistust kuulda asjus, mida ma pole teinud. Sellepärast olen siin! Nägin wäljas plakati, mis taju lubab. Sammu pole ma sellele kohale lähemale saanud kui poolpäewase sõidu kaugusele. Mind süüdistatakse süütes, mida ma iial pole teinud. Tulin siia, ütlesin, kes olen, ja palusin, et keegi Jeff Aikeni järele saadetaks.“

„Ja siis istusite pingile ning lasite sel rau-

gal Teie oma relwa Teie peal hoida?“ uuris cowboy imestades.

„Nii see küll oli!“ wastas Duane.

„Noh, see on pagana weider, kui tõesti olete Buck Duane.“

Keegi mees tungis rahwahulgast läbi.

„See on Duane. Tunnen teda. Olen teda näinud enam kui kord. Wõib sellele kindel olla, Sibert, mis ütlen. Ei mina tea, kas ta on meelest nõder wõi nuud. Aga ma tean, et ta on eht Buck Duane. Igaüks, kes teda kord näinud, tunneb ta kohe ära.“

„Mistarmis tahtsite Aikenit näha?“ küsis cowboy Sibert.

„Tahtsin temale ütelda, et mina tema naisele iial midagi pole teinud.“

„Miks?“

„Seft et olen süütu. Sellepärast!“

„Noh, oletame, meie toome Aikeni siia ja tema ei usu seda, mis ütlete Teie siis?“

„Kui ta mind ei usu — noh, siis on minu asi paha. Siis juba parem surra.“

Lühikese waikuse katkestas Sibert.

„Kui see pagana weider ei ole! Usun, poisid, kõige parem on Jeff siia kutsuda!“

„Keegi läks juba tema järele. Ta peab warsti tulema,“ ütles keegi.

Duane pea ulatas üle uudishimuliste karja kaugele wässa. Ta waatas neist üle ja nende seffa. Nii wõis ta rahwahulga ääres näha naistefalka. Mõned neist olid wanad ja neil olid samad karebad näod kui meestel. Aga teised olid noored ja ilusad ja enamikku neist näis rõhumat ärewus ning hirm. Nad heitsid Duanele kartlikke ja kaastundlikke pilke, nähes, et tal filmus kaelas oli. Naised on meesteft inimlikumad, mõtles Duane. Ta kohtas filmi, mis endid ära ei pöörnud. Ainult wanad eided olid jutukad ja awaldasid oma mõtteid waljusti. Ühe papli tüme lähedal seisis sale neiu walges riides. Duane rändaw pilk puhkas temal. Neiu filmas seisid kindlasti temal. Silmanähtawalt pehme südamega neiu, kes ei tahtnud, et ta oksa tõmmati. „Sealt tuleb Jeff Aiken!“ hüüdis keegi waljusti.

Rahwahulk sirutas kaela ja trampis karsitult.

Duane nägi kaht meest lähenewat. Esimene oli suur, tugew mees, kel rewolver käes ja kelle kogu olewus ilmutas metsikut tegusõudu.

Cowboy Sibert tõrjus rahwaringi tagasi.

„Bea, Jeff!“ hüüdis ta ja astus rewolvri-mehele ette. Ta rääkis nii tasakesi, et Duane ei kuulnud, mis ta ütles, ja ta teha kattis Aikeni näo.

Asja sellisel pöördel laotas rahwahulk enese jälle laiali, koondus jälle ja Sibert ning Aiken

olid ringis. Hull lehi tikkus edasi. Rajasid kähisewad hüübed. Sirutati käsi. Jälle tahtis kothutaw kisa wäljuda. See oli kisa lynchi kohtu järele, mis juba mitu tuhat korda Teksase pinnal oli walitfenud.

Sibert mõirgas tumedasäse pealetikkumäse kogusäse. Cowboyd tema ümber tõukasid ja löid asjatult.

„Jeff, kas kuuled?“ küsis Sibert ruttu ja pani oma käe Jeff Aikeni käewarrelle.

Aiken noogutas külmalt.

Duane oli juba palju mehi nii täielikus enesewalitsemisses sellistel asjaoludel nagu siin näinud. Mees oli surrukahwatu, külm, firetu. Tema juu ümber seisis kibeda mure forts. Kui Duane tial surma ahwardust oli tunnud, siis tundis ta seda müüd.

„Wististi on see sinu asi,“ ütles Sibert. „Aga kuula mind minut aega. Usun, ei ole kahtlust, et see mees on Duane. Ta on plakatit wäljas teeharul näinud. Ta tuleb siia Shirleysse. Ütleb, et on Buck Duane ja otsib Jeff Aikenit. See kõit on küllalt selge. Sa tead, kuidas need mehed tüli otsiwad. Aga midagi on minu arust imelik. Duane istub pingile ja laskeb sündida, et Abe temalt rewolvri ära wõtab, laskeb enese alla sündida. Veel enam: ta ütleb mulle, kui ta sind ei suuda weendada, et ta süütu on, oleks tal parem surra. Näed ifegi, et ta ei ole joobnud ega hull. Ei näe selline olemat, kes siia tuli werd walama. Nii siis usun mina, kõige targem on, ja küsid temalt enne, mis ial on ütelda.“

Jeff Aiken pööras oma silmad esimest korda Duanele.

„Kuulge,“ ütles Duane tõsiselt ja waatas Aikenile kindlasti silma. „Olen Buck Duane. Ei ole oma elus weel tial walestanud. Olen sunnitud põlatuna elama. Mul pole wõimalust olnud maalt lahkuda. Olen tapnud mehi, et oma elu päästa. Ei ole tial meelega kellegi naiste juuksekarwa kõwerdanud. Sõitsin täna kolmkümmend miili, ainult et näha, mis selle tasuga on, kes ta on lubanud ja mispärast. Lugesdes plakatit läks mu sädä halwaks. Nii tulin ma siia Teid otsima ja Teile ütleva: ma ei ole siia maani Shirleyd weel tial näinud. Wõimatu on, et ma Teie naise olen tapnud. Septembris wiibisin ma sada miili põhja pool ülemise Muccefi ääres. Seda wõin tõestada. Mehed, kes mind tunnawad, saawad teile ütleva, et minna tial ühtegi naist ei suuda tappa. Mul pole aimugi, kuidas mind selles wõidi süüdistada. See on ainult tühi jutt. Ma ei tea, millised põhjused Teil on mind sellepärast wastutusele wõtta. Tean ainult, et teete — ülekohtu. Ja waadake, Aiken, olen wilets, armetu mees. Olen peaaegu meeletu, usun ma. Ei hooli enam oma elust

ega muust. Kui Te mulle wõite filma waadata, mees mehe wastas, ja mind ei usu — noh, siis, — Sumala eest! — tapke minu!“

Aiken hingas raskesti.

„Buck Duane, kas see, mis mulle ütlete, minule mõjub wõi ei mõju, see ei puutu asjasse. Teil on süüdistajaid — õigeid wõi ülekohtuseid, küll see juba selgub. Asi seisab selles, kas me tõendada wõime, et olete süüdlane, wõi süütu. Minu tütar Lucie nägi minu naise mõrtsukat.“

Ta osutas rahwale, et ring awataks.

„Sibert, mine ja too Lucie. See otsustab asja.“

Duane kuulis nagu inimene paha unenägu. Näod tema ümber ja häälte sumin — see kõit näis temast olemat kaugel. Ta elu rippus niidi otsas. Aga ta ei mõtelnud nii väga sellele kui naistemõrtsuka häbimärgile, mille üks hirmutatud, ettekujutusewõimeline laps temale wõis otsa esisele wajutada.

Rahwahull awanes ja koondus jälle.

Duane nägi nagu läbi udu ühe wäikeste tütarlapse pilti, kes Siberti käest kramplikult kinni hoidis. Ta ei saanud enam selgesti näha. Aiken tõstis lapse kõrgele ja jostistas talle, et ta ei kardaks. Siis tõi ta lapse Duanele lähemale.

„Ütle, Lucie, kas oled seda meest kord juba näinud?“ küsis Aiken kähisewalt ja tasakese. „On ta see, kes tol päewal majja tuli — sinu maha löi — ja emaft kinni kahmas — ?“

Aikeri hääle katkes.

Hele wälk näis Duane nägemist jälle teritawat. Ta nägi kahwatut kurba näokesti ja sügawsiiriseid silmi, mis hirmunult temale wahtisid. Ükski hirmus filmopilt polnud selle tumma pilguga mõrreldaw

„See ta ei ole!“ kirjendas laps.

Näid kiskus Sibert filmuse Duane kaelast ja wabastas ta käed kõidikutest. Rahwahull, kes wõlutuna seisnud, hüüdis kähisewalt hurra!

„Näid näete, nõdrameelsed, kui kergesti te wale inimese oleksite otsta tõmmanud!“ hüüdis cowboy ja keerutas lastot. „Teie olete mul küll poltifeil!“

Ta hakkas põruwalt naerma.

Sibert wabastas Duane kõidikutest ja pistis talle rewolvri tuppe.

„Ja sina, Abe, oled suure rumaluse teinud. Teine kord hoia oma näpud eemale. Inimesed, ma usun, Duanele on maailm asju kaela aetud, milles ta tial süüdi pole. Teelt eest! Kus on ta hobune? Duane, tee Shirleysse on waba!“

Sibert lätkas wahtijad kõrwale ja nihutas Duane ta hobuse juurde, keda üks teine cowboy kinni hoidis.

Masinklikult kargas Duane sadulasäse ja tundis

selle juures aitamist. Siis pehmenes cowboy nagu naeratuselks.

„Ufuu, see pole küll wiisakujeta, kui ütlen: tahan, et kaotel“ ütles ta wabameelselt.

Ta juhtis hobuse rahwahulgast wälja. Wiken tuli ta juurde ja pani oma suure käe Duane põlwele. Wististi teadwusetult hoidis ta weel rewolwrit käes.

„Weel üks sõna, Duane!“ ütles ta. „Ufuu, Teie ei ole nii muft, kui teid tehakse. Aga ütlege: kas tunnete ratsapolitseinikkude kapteni Mac Nellyt?“

„Ei!“ wastas Duane üllatatult.

„Kohastin teda minewal nädalal Fairfieldis,“ jatkas Wiken ruttu. „Tõendas, et teie minu naist pole tapnud. Mina ei uskunud teda — waidlesin temaga. Oleksime sellepärast peaaegu tülli läinud. Noh, nüüd on mul jest kahju. Wiimane, mis ta mulle ütles, oli: kui ja Duane't ial kohtad, ära teda tapa. Saada ta minu juurde laagrisse pineda tulekul. Teil on kummalised kawatsused. Millised — ei tea ütelda. Aga tal oli õigus ja minul mitte. Oleks Lucie ainult filmalauge wäristanud, ma oleksin teie tapnud. Aga ma ei annaks teile nõu Mac Nelly juurde minna. Tema on kawal. Wõimalik, et tema oma politseinikmõistest äraandmist ei tunne. Jutustan teile seda muidu niisama. Otsustage ise. Elage hästi! Aidaku teid Jumal edasi, kuidas ta teid on seni aidanud!“

Duane jättis jumalaga ja andis hobusele kannuõid.

„Nägemiseni, Buck!“ hüüdis Sibert, ja heatahtlik naeratus laskus soojalt ta päewitanud näole. Kõrgel käes lehwitab ta oma laiaäärelist sambreerot.

14.

Kui Duane jälle ristteele jõudis, luges ta nimelaualt nime Fairfielb. See andis tema wankumisele jäs suunas otsustawa lõpu.

Ta toimis arusaamatu tungi järele. Nagu ta oli pidanud wälja nuuskima selle Jeff Wickeni, nii pidi ta nüüd otsima toda tundmatut ratsapolitseinikkude kapteni. Duane praeguse meeleolu juures ei wõinud juttugi olla selgest kaalumiseft, terwest inimmoistuseft ja meeleterawuseft. Ta läks tundes, et ta minema pidi. Wಿದewiku kättejõudmisel ratsutas ta ühte linna, mille ta küsides leidis olevat Fairfielbi. Kapten Mac Nelly laager pidi seisma teisel pool linna just linnapiiri ääres.

Reegi ei paistnud tema tulekut märkawat, peale poissi, kellelt ta teed küsis. Nagu Shirley näis seegi linn olevat suur ja rikas, wõr-

relde lugematude alewitega, mis Edelateksafe pinnale olid laiali puistatud. Kui Duane linnaft läbi ratsutas ja sellejuures peatänawalt eemale hoidis, kuulis ta kirikukella helinat. See tuletas temale ärdalt meelde wana kodumaa mälestusi.

Sinnatefe piiri ääres polnud uüha mingisugust laagrit. Aga kui Duane sadulasse püsti tõusis ja otsides ringi waatas, nägi ta wubisewate tuled wilkumist pimeduses. Ta ratsutas arwata weerand tundi nende poole ja jõudis mequidimesja äärde. Mitme tule kuma tegi pimeduse ümbruses weel pilkasemaks. Duane nägi meeste liikuwaid kogusid ja kuulis hobuseid. Ta ratsutas rahulikult edasi ja ootas iga filmapilk peatamist.

„Kes on?“ tuli äkki teraw hüüe pimedast.

Duane peatas. Pimedus oli pilkane.

„Mees — üfipäini!“ wastas ta.

„Wõõras?“

„Wõõras!“

„Mis tahate?“

„Otsin ratsapolitseinikkude laagrit.“

„See on siin. Teie ülesanne?“

„Soowin kapten Mac Nellyga rääkida.“

„Hüüake maha ja tulge lähemale. Pikkamisi! Mitte käsi liigutada! On küll pime, aga mina näen.“

Duane kargas sadulast maha, wõttis hobuse juu ääreft kinni ja läks mõne sammuga edasi. Oma ees nägi ta uduselt särawat asja — rewolwrit — ja siis alles märkas ta meest selle tagast. Paar sammuga edasi näitasid temale tumedat kogu, kes tal ees seisid. Duane jäi seisma.

„Lähemale, wõõras! Näidake emast!“ käskis wahimees lähidalt.

Duane läks just mehe ette. Tulepaiste wubises Duane näol.

„Wõõras te olete, see on õige. Mis on te nimi ja mis te kaptenilt soowite?“

Duane wiiwitas ja kaalus, mis ütelda.

„Ütelge kapten Mac Nellyle, et mina olen see mees, keda ta on palunud oma laagrisse tulla — pärast pineda tulekut,“ ütles ta wiimaks.

Ratsapolitseinik kummardas ettepoole ja filmitfes õõsist külalist terawasti.

„Tulgu teist keegi siia — ruttu!“ hüüdis ta, ilma et oleks laagritule poole pööranud.

„Hallol! Mis on, Picken?“ tuli kiire wastus.

Järgnes rasfete saabaste kiire tampimine pehmel pinnal. Mingisugune tüme kogu ristus tulepaistel. Siis ilmis wahimehe ehk walwuri kõrwale teine ratsapolitseinik. Duane kuulis fosistamist, ei saanud aga aru, mis üteldi

Teine ratsapolitseinik pomises mingisuguse wandešona habemesse. Siis pööras ta ja kadus.

„Halloo, ratsapolitseinik, pidage meeles: minu külastäit on rahulik ja sõbralik, kui te teist ei taha. Mõtelge sellele, et mind on siia palutud pärast pimedat tulekut.“

Duane selge ja läbitungiv hää kadus kaugele. Kuulamad ratsapolitseinikud kuulsid laagritule ääres, mis ta ütles.

„Halloo, Bickens, ütle poisile, et ta ootaks,“ vastas kästudešwilunud hää. Siis lahkus üks jale kogu laagritule äärest tumedast koguist ja tuli lähemale.

„Olge ettemaatlik, kapten,“ hoiatas keegi ratsapolitseinik.

„Wait — teie seall“ oli vastus.

„Ohwitser, arvatavasti kapten Mac Nelly, tuli ratsapolitseinikkude juurde, kes Duane ees seisid.“

„Mina olen Mac Nelly,“ ütles ta. „Kui olete minu mees, siis ärge nimetage oma nime — näüd mittel!“

See kõik tundus Duanele kummalisena ühes sellega, mis viimasel ajal sündinud.

„Kohistan täna Jeff Aikenit!“ hüüdis Mac Nelly taseksti ja üllatamatalt. „See on aga weider!“ Siis waldas ta ennast ja jäi jälle tagasihoidlikuks.

„Minge eemale, mehed! Jätke meid hetkeks üksi!“

Ratsapolitseinikud taganesid pikkamisi.

„Buck Duane! Olete teie see?“ sosistas Mac Nelly.

„Jah!“

„Annan teile oma sõna, teid ei wangistata, waid teiega käiakse wiisakalt ümber — kas tahate tulla laagrisse ja minuga rääkida?“

„Ja muidugi!“

„Duane, mul on hea meel, et teid kohtan.“ ütles Mac Nelly ja sirutas käe wälja.

Duane oli nii hajameelne ja kohmetu, et asjast waewalt aru sai. Ta wõttis käe wastu ja tundis Mac Nelly sõbralikku käepigistust.

„Paistab ebaloomulikuna, kapten Mac Nelly, aga ma usun, et olen ka rõõmus teid kohates,“ ütles Duane lihtsalt.

„Saate weelgi rõõmsamaks! Näüd läheme laagrisse. Ärge laske weel märgata, kes olete!“

„Ta juhtis Duane laagritule juurde.“

„Bickens, minge oma kohale tagasi! Beeson, waadake hobuse järele!“

Jõudes mežquidipuude taha, mis laagrit peitsid, nägi Duane umbes wiisteistkümmend ratsapolitseinikku tule ääres istumat. Tule lähedal seisis madal, piff kuur, kus hobused seisid, ja teises kohas wäike sawimaja.

„Me sõime parajasti, aga ma waatan jä-

rele, et teie ka weel midagi saate. Siis räägime!“ ütles Mac Nelly. „Wõin ma laagri siia üles. Meil on siin uurida mingisugune loomawarguse asi. Kui olete sõnnud, tulge lihtsalt majja.“

Duane oli näljane, aga ta ruttas rikkaliku õhtusöögiga, mis talle ette pandi. Uudishimu ja hämmastus ei annud temale rahu. Niisuguse wiisi, kuidas ta oma wiibimist siin ratsapolitseinikkude laagris wõis seletada, oli, et Mac Nelly lootis tema käest wäärtuslikke teateid saada. Kuid see ei selgitanud weel kapteni lahkust. Siin oli olemas mingisugune mõistatus ja Duane ootas kärsitult selle lahendust. Esimeste rahulikkude, uuriwate pilkude järele ei pannud politseinikud teda enam täheleegi. Nad olid kõik juba kaua teenistuses — seda nägi Duane — ja nad kõik olid tugewad, karastatud mehed, kel raudne keha. Hoolimata nooremate meeste naljast ja jutust laagritule ääres, märkas Duane ometi, et tema tulek oli filmatorikaw ja ebaharilik ning neilegi mõistatada andis. Üsna tumedalt tundis Duane, et neil mingisugune aimdus oli sellest, kes ta oli.

Dige pea awas ta majaukse.

„Tulge sisse ja istuge!“ ütles Mac Nelly ja õfutas teistele, et nad tõuseksid.

„Jätke meid uelja silma alla ja pange üks kinni. Waatan teated weel läbi.“

Mac Nelly istus laua ääres, millel põles lamp ja seisid paberid. Tulewalgel näis ta olewat hea ja sõdurliku wälimusega neljakümmeaastane, mustade juustega, mustade silmadega ja targa, tõsise brongšnägoga mees. Ta näost paistis waljus, ometi mitte ebalahkus. Ta luges ruttu mõned paberid läbi ja pistis nad ümbriku. Ilma üles waatamata likkas ta sigarikasti Duane ette. Kui Duane tänas, wõttis ta ise sigari, tõsis, pani selle lambitsilindriil põlema, istus jälle toolile ja waatas siis Duanele. Sellejuures katsus ta ilmaaegu wargata oma headmeelt kauawihatud uudishimutäitmiseks.

„Seda, Duane, olen ma juba faks aastat lootnud,“ algas ta.

Duane naeratas pisut — naeratus, mis ta näol kummalisena esines. Jial ei olnud ta jutukas olnud. Siin aga näis rääkimine olewat eriti raske.

Mac Nelly tundis seda. Ta silmitses Duane kaua ja tõsiselt. Ta kiire, närwiline olek muutus järelmõttlikkuseks.

„Mul on lõpmata palju rääkida,“ ütles ta, „aga kust alata? Teie elu on olnud wäga raske pärast põgenemist isamajast. Mina ei ole teid warem iial kohanud, ei tea, misugune teie poisikesena olite. Aga ma wõin näha, mis —

— noh, ka ratsapolitseiniku elu pole alati roosiline."

Ta weeretas figarit suus ja puhus wahete-wahel suitsupilwi suust.

"Kas olete iial midagi kuulnud kodust, sest-jaadik kui Wellstonefi lahkufite?" küsis ta äkki.

"Eil" ↓

"Mitte sõnagi?"

"Mitte sõnagi!" vastas Duane kurwalt.

"See on raske. Mul on hea meel teile ütelda, et weel alles hiljuti teie ema, teie õde ja onu — kõik teie omased, usun ma — terwed olid. Olen enesele alati lastnud teateid saata. Aga viimasel ajal ei ole ma enam midagi kuulnud."

Duane pööras hetkeks kõrwale ja ootas, kuni kugistus ta kurgus wähe järele andis. Siis ütles ta:

"See wäärib seda, mis täna läbi tegin."

"Woin ju teie tundeid mõista. Kui mina sõjas olin — aga jätame see ja asume selle kokkusaamise otstarbe juurde."

Ta tõmbas oma tooli just Duane juurde.

"Teie saite enam kui kord teate, et ma teiega tahtsin rääkida, selle kahe aasta sees?"

"Kuidas mäletan, kolm korda," vastas Duane. "Miks Teie ei tulnud?"

"Arwasin, teie peate mind revolwirikangelaseks, keda jüa tules kergesti oleks mõidud mangistada."

"See on loomulik," jatkas Mac Nelly.

"Teie ei tunnud mind, muidu oleksite tulnud. Ja mul kulub kaua aega teie kättesaamiseks. Aga minu ülesande wiis, kui kaugelet see teisse puutus, tegi mu ettewaatlikuks. Teie tunnete seda paha kuuljust, mis teil fogu Edelatekfases on, Duane?"

"Paraku!"

"Bahemat Tekfase piiril pole — wäljaarwatud Murrel ja Cheseldine! Aga siin on ometi wahet. Murrelist teati, et ta õigusega kannab oma hirmsat nime. Samuti Cheseldine praegu. Aga ma olen Edelatekfases kohanud sadandeid, kes on teie sõbrad ja wammuvad, et teie weel iial pole kuritegu teinud. Mida kauge-male ma lõunasse jõudsin, seda enam oli seda kuulda. Tahan teada tött. Kas olete teinud mõne kriminaal-kuriteo? Ütelge mulle tött, Duane: See ei muuda minu kawatsust. Ja kui ma ütlen kriminaal-kuritegu, siis arwan ma sellega seda, mida mina nii nimetaksin ja iga korralik tekfaslane."

"Sellest on minu käed puhtad," vastas Duane.

"Teie ei ole iial kellelegi kallale kippunud, ei ole iial kauplustest toiduaineid rööwinud, ei

iial hobust warastanud, kui teie seda hädasti wajasite, ei iial midagi sellesarnast teinud?"

"Olen sellistest asjadest alati kaugele hoidnud — eriti weel kui mu käsi kõige pahemini käis."

"Duane, sellest, Jumala eest, tunnen ma suurrt rõõmu!" hüüdis Mac Nelly ja kahmas Duane käest kinni. "Olen rõõmus teie ema pärast. Aga see ei takista, et olete Tekfases sellegipärast tunnistatud lindpriiks ja kuulute riigile. Teil on ometi selgus selle üle, et kuidas asjad on, teie, kui seaduse kätte langetsite, wististi peaksite wõllas kõlkuma wõi elu-aeg manglas kõdunema?"

"Seep just ajaski mind kõik need aastad rahutut elu elama," vastas Duane.

"Arusaadam!"

Mac Nelly wõttis figari suust. Ta filmad wahenesid ja wälkusid. Lihaksed ta päewitunud põskede all tõmbusid kokku. Ta kummardas Duane poole ja pani oma käe Duane põlwele.

"Kuulge!" sõjistas ta. "Kui ma teile armu-andmise kätte annan, teie jälle teen wabaks, auksaks kodanikuks, nii et teie ema ja õde teie peale wõivad uhked olla — kas tahate ennast siis kohustada teenistuseks, mingi suguseks teenistuseks, mis teilt nõuan?"

Duane istus waikwana, uimajena.

Aeglasemalt ja rõhutamalt, tõsise meeleliigutusega kordas kapten Mac Nelly oma häämastawa küsimuse.

"Mu Jumal!" ägas Duane. "Mis see tähendab, Mac Nelly? See ei wõi teie tõsine sõna olla!"

"Jial pole ma elus tõsijemat sõna ütelnud, Duane. Mina mängin kõrget mängu. Mängin seda lahtiste kaartidega. Mis wastate teie mulle?"

Ta tõusis.

Ka Duane tõusis, nagu sunnitud. Ohwitser ja põlatu seisid wastamisi, üksteise filmist hinge otsides. Mac Nelly filmist luges Duane tõsist ja otustamat tahtmist, isegi rõõmu ja mõidu-loomuse ärkawat wirmendust.

Katskorda katsus Duane rääkida. Sai aga ainult mõned hääled kogeleda. Wiimaks leidis ta sõnad,

"Mingisuguseks teenistuseks?" küskas ta suust. "Jagaks teenistuseks! Minu sõna selle peale, Mac Nelly!"

Rõõmus läige lendas Mac Nelly näost üle ja kustutas sealt kõik marjud.

Ta sirutas käe wälja.

Duane wõttis selle wastu haarega, mida mehed suurimate hingeliste pingutuste hetkeil teadmatult ilmutawad.

(Järgneb.)

Kihlweo tagajärg.

Inglise kirjanik **M. Arlen.**

2

„Mis teeks nüüd küll wäike, julge Julia?“ naeris ta eneses. „Tõuseks ja waataks järele!“

Ta tundis woodis mõnu ja ei mõtelnudki tõusmisele. Pealegi polnud tal ju tuld, et ta oleks wõinud midagi näha. Wähematki kahinat polnud kuulda. Ta oli waid ärganud, sest et ta enam erutatud oli kui muidu.

Äkki ajas ta enda woodis istukile ja surus enda wastu woodi peaotsa; midagi oli toas liikunud! Selles oli ta täitsa kindel. Kusagil ta jalgade läheduses.

„Ah mis!“ naeris mr. Puce.

Ta silmad puurisid pimedikku. Ta kobas parema käega lauda, millel seisis ta rewolwer. See käeliigutus tuletas temale meelde Geraldinet, kui see oma öde puudutas. Neetud idee! Ikka jälle kerkis kaksikutelugu tema ajus esile. Kramplikult wõttis ta rewolwri ümbert kinni.

„Ütlen sulle,“ hüüdis mr. Puce pimedasse, „nüüd sünnib midagi, ükskõik mis wõi kes sa oled!“

Oli mõnus tunne mitte karta. Ta oli ju alati teadnud, et ta oli täis mees; nüüd aga oli temal see tõendus.

Aga kui keegi ennast warem oli liigutanud, nüüd ei liikunud enam midagi. Kahtlemata oli ta seda poolunes waid kujutlenud. Peaaegu kahetses ta oletust, et see tõsi ei wõiks olla. Temale hakkas see kummaline öö meeldima.

Nüüd walitses toas selline waikus, et ta muud ei kuulnud kui oma hingamist.

Aga nüüd liikus jälle midagi üsna wististi.

„Mis, pärgli pihta!“ urises mr. Puce. Ta pööras rewolwrisuu woodi jalgotsa poole.

„Nüüd ma lasen,“ ütles ta wihaselt. Jälle walitses toas täielik waikus. Tema suurim soow oli nüüd, et tal tuld oleks. Tal polnud soowi woodist lahkuda. Oleks ju wõinud sellele kuradile komistada.

Jälle tuli temale meelde Julia.

„Mis on mul selle Juliaga tegemist?“

Ta kuulatas hinge pidades, aga kuulis ainult enese hingetõmbeid, lühidaid, terawaid.

„Kuule kord,“ hüüdis ta pimedasse, „ma loen nüüd kümme, ja siis lasen ma. Mõtelge seni järele, kas lahkute wõi ootate, kuni põmmud algawad. Üks, kaks, kolm, neli . . .“

Mr. Puce peatus äkki. Asi oli liig weider. Ta pidi naerma. Jälle waldas teda kindla teadmise mõnus tunne, et ta ei kaotanud. Ja kuidas said nad kodus naerma, ta sõbrad Booster klubis, kui ta neile seda seiklust jutustas. Weider ettewõte, temale, suurele Pucele, jubedust õpetada tahta!

„Armas Quillier, kui sa iial alla wiiեսaja naela kihla ei wea, siis jääd sa warsti kirikurotiks. Mind ei hirmuta ükski waim, olgu ta peaga wõi peatu. Minu juures sul õnne ei ole!“

Pikkamisi wilusid ta silmad pimedusega. Kuutu, pilwise öö kahwatus walguses märkas ta nüüd woodi jalgotsa taga mingisugust kuju. Ta ei näinud temast muud kui keha. Tont oli peatu. Kuidas see nüüd jälle oli? Julia pea oli kehast ju waid pooleldi lahutatud. Neetud! Juba jälle Julia!

„Kuulge, mr. Waim,“ ütles mr. Puce lõbusasti, „perekond, nagu Kerr-Andersoni oma, oleks wõinud omale ometi lubada pead ja riideid. Teie aga olete üsna lihtne tont.“

Korraga märkas ta, et ta peaaegu karjus. Wõi oli kaja toas nii suur?

„Nüüd loen ma edasi,“ hüüdis ta wihaselt.

Tema rewolwri suu suundus waimu südamesse, ta hakkas lugema ja ta hääl oli kindel.

„Wiis . . . kuus . . .“

Ta istus woodi peaotsale ja ta silmad ei lakanud wahtimast ilmutuse rinnale.

„Tühi pettekujutus!“

Ta ei jaksanud uskuda seda peatut olewust, mõttes woodi jalgotsale lähemale nihkuda ja tondi nägematule peale lütua. Aga ei, parem jäi ta juba sinna, kus oli.

„Seitse . . . kaheksa . . .“

Nüüd nägi ta esimest korda käsi. Hirmsaid käsil Jumal! Nii pikad olid need käewarred, et wõisid ulatada kuni temanil . . .

„Üheksa!“ ütles nüüd mr. Puce.

Kristof Kolumbus! Sai sellest aga tore jutt kodus, mitte sugugi paha mõte Quillieri poolt. Need käewarred! Nii pikad kui igawik! Pikemad kui woodi! Polnud sugugi paha mõte sir Cyrill Quillierist!

„Kümme. Elukas!“ mõirgas ameeriklane ja laskis.

Keegi naeris.

Mr. Puce kuulis üsna selgesti ennast naerwat, ja siis pidi jälle naerma. Jumala eest, milline pauk. Sel kaugusel — mööda lasknud.

Tahes jälle lasta, takistasid teda higipisarad, mis üle ta näo weeresid.

„Neetud!“ ütles mr. Puce, ja laskis uuesti.

Peale teist laskmist rõhus teda wai kus toas nagu must pilw. Mr. Puce tuletas enesele meelde kõige hirmsamad sõimusõnad, mis teadis, ja paiskas nad põuest. Nüüd ei tahtnud ta enam mööda lasta. Nüüd oli ta käsi kõwem kui raud. Ja uuesti tuli talle rahustaw tunne, et on kartmatu. Higipisarad woolasid tal üle näo. See oli waid ärewus!

„Wõtaks pärgel!“

Ta tahtis waimul tonditamisehimu juba ära ajada, ja tõstis käe kolmandaks lasenguks. Tal oli tondist peaaegu kahju. Aga miks wahtis ta teda ka nii tardu nult? Pead temal küll ei olnud, ometi tundis ta, et tont teda wahtis. Wististi oli tal ikkagi pea. See oli wististi waid Quillier, kes oma jälgi näo musta rübala taha peitis.

„Ha, sir Quillier, küll ma Teile juba kuule annan maitsta, Teie wärdjas!“

„Kuulge, Quillier! ütles ameeriklane. „Tahan Teile waid ütelda, et sekundi pärast olete laip. Nii kindlasti, kui minu nimi on Howard Cornelius Puce! Seni olen ma mööda lasknud, nüüd aga läh eb asi tõsiseks.“

Kui ta waid ennast paremini oleks wõinud kehale keskendada! Ikka jälle rändasid ta silmad kätele ja käewartele. Kui hirmus pikad olid need käewarred! Wähemalt sama pikad kui woodi!! Nad wõisid temast üle woodi kinni wõtta. Hirmsad olid nad! Ja tulid ikka lähemale!!

„Surm ja põrgu!“

Juba puudutasid nad teda.

Ja mr. Puce laskis uuesti.

Seekord polnud see märgist mööda läinud, seda ta teadis. Otsekohe südamest läbi! Nüüd oli poiss walms! Pimedas ei suutnud ta kuju jooni enam näha. See seisis ikka weel, käed laiail! Kuid need ei liikunud enam.

Mr. Puce pidi naerma. See oli temale tõenduseks, et wäikesel waimul ots oli. Juba lähemal hetkel pidi ta põrandal lamama nagu argentiina oinas.

Mr. Puce kirus.

Käewarred liikusid ju jälle? Käed olid temast weel waewalt jala kaugusel. Neetud!! Need tahtsid tema kõri kallale kippuda! Seda ei tohtinud tulla!

„Nurjatu siga!“ hoigas Puce ja laskis weel kord. „Nüüd lasen ma järjest, täidan selle waimu kõhu tinaga!“

Mr. Puce laskis. Käed olid temast weel ainult pool jalga kaugel.

„Kui ometi saaks kätest läbi lasta! Aga parem on — südamesse!“

Ta laskis kuuenda kuuli wälja. Tabas täpselt rinda. Higi woolas tal silma. Ta soowis, et woodi oleks pikem. Taganeda ta enam ei saanud. Need käewarred olid ju põrgu pikused.

Ta laskis seitsmenda korra, kaheksanda, üheksanda korra! Ta pidi olema tabanud. Rewolwer kukkus ta wärisewate käte wahelt maha. Mr. Puce kuulis iseene se karjumist — — —

— — —

Mõni aasta hiljem istusid ühel suwepäewal kaks härrat wõorastemaja ees, mis mõni miil Lincolni linnast eemal seisis. Hiiglasuure saarepuu warjus seisis suur, tolmuga kaetud hall auto. Kulunud laual seisis kaks suurt kannu õlut. Reisijad istusid waikides ja suitetasid rahulolles. Tee, mille ääres wõorastemaja seisis, polnud tõesti enam kui külatänav. Mingisugune sõiduk ei eksitanud rahu. Ainus nähtaw inimlik olewus oli nüüd maanteel weel waid kauge täpp, mis neile wastu tuli. See inimene näis astuwat hiiglasamme, sest ta lähenes ruttu.

„Kui me otse läbi Carmioni metsa läheme, oleme lõunaks Malmanoris,“ ütles wanem härra wäsinud häälega.

„Siis tee see lühendus üksipäini,“ wastas teine lühidalt. „Mulle on küllalt

lugudest, mis Carmioni metsast räägitakse. Mul on ka küllalt ainust waimuloost minu elus. Täna Teid!"

Mõlemad härrad silmitsesid jalakäijat, kes ruttu lähemale jõudis. Mees oli suur ja tal polnud nähtawasti lusti kõrtsis peatuda. Jalakäija kibe kiir oli pilkeks kõrwetawale päikesele. Mees käis pikil sammel ja keerutas kübarat käes. Hiiglane oli ta; tema juuksed olid hallid ja ta nägu rahulik.

"Kõigi pühade juures!" sosistas wanim waatleja, see oli wäike kidur mees, kortsunud näoga, mis oleks wõinud olla kena, kui sealt wälja poleks paistnud ulaelu tundemärgid. Tal oli üksainus käewars, ja see suurendas weel ta nõrga keha kidurat ilmet.

"Puce!" hüüdis teine, kes oli noor, punaste põskedega mees, kel rõõmus nägu. "Puce, wana sõber, kust tulete siis Teie!"

Hiiglane pööras sõbralikku hüüet kuuldes ja wahtis naerwatele meestele. Siis tungis tema suurel näol wana lahke naer läbi, mida tema juures kõik armastasid. Laialisirutatud käsil lähenes ta neile.

"Poisid!" naeris mr. Puce. "Milline üllatus! Kui hea meel mul on teid jälle nähes!"

"Aastad lendawad, Puce," ütles Quillier omal blaseerunud wiisil ja raputas kõwasti ameeriklase kätt.

"Jah, see on õige," naeris Puce sõpradele waadates. "Ja mis ma näen, Teil on waid üks käsi, Quillier, kas olite sõjas?"

"Istuge, Puce, ja jooge meie seltsis klaas õlut," palus Kerr-Anderson lahkesti. Tema oli ikka weel lõbus poiss.

Ameeriklane näis olewat kahwatu ega teadnud, mis teha. Ta waatas tagasi teele, mida mööda ta tulnud. Quillier märkas, et ta wäga wäsinud oli. Üksteistkümmend aastat olid selle mehe hoopis teiseks muutnud. Ta nägi wälja wana ja murtud, endisest hiiglasest Howard Cornelius Pucest ainult wrakk — kõdunenud jäänus.

"Tulge istuge," ütles Quillier lahkesti.

"Kas wõite kujutleda, et tost hullust ööstsaadik juba üksteistkümmend aastat möödunud? Kas käite nüüd jala?"

Mr. Puce istus nende juurde määrinud pingile. Tema juuresolek ja naer näis õhku täitwat mõlema mehe ümber.

"Jala? Nii see on, enam wõi vähem!" naeris Puce. "Pea teile ütlemata, poisid, et ma olen Egüptuse kuninga tütar, kes käib mehe riides, sest ma reisin wõõra nime all. Üksteistkümmend aastat, mil jälle koos olime, on wäike igawik, need üksteistkümmend aastat!"

"Jah, nende wahel seisab suur sõda," tähendas Kerr-Anderson, "aga aeg lendab! Olen rõõmus, et Teid jälle näen, Puce. Jumala eest see polnud sugugi wäike ehm, mis Teile wõlgname. Mis, Quillier?"

"Tõsi, Puce" naeratas Quillier. "Olen südamest rõõmus, et tookord pääsite närwiwipustusega ja nüüd nii hästi olete kosunud. Nüüd juhib pime saatus meid jälle kokku, üksteistkümmend aastat wanemäna ja üksteistkümmend aastat targemäna. Selle peale jooime, mu armas Puce!"

Ameeriklane waatas ühelt teisele. Naeratus tema laial näol näis ikka enam tarduwat. Quillier märkas kohkudes, kuidas Mr. Puce möödunud üheteistkümmend aasta jooksul oli muutunud.

"Mina olen Teid ehmatanud?" küsis mister Puce. "Mis tahate sellega ütelda?"

Kerr-Anderson oli õnnelik, et wõis jutustada. Tookordne ehmatatus oli saanud tänaseks naljaks. Sagedasti olid nad sest loost rääkinud, kui waja oli Flandrias wõi Mesopotaamias aega surnuks lüüa. Sagedasti olid nad soowinud mr. Pucest midagi kuulda, aga iial ei olnud nad temast enam midagi kuulnud.

Tol ööl olid nad uskunud, et Puce on surnud. Quillier, ülemine kehaosa paljas, tormas alla Kerr-Andersoni juurde, kes pimedas eeskojas ootas, ja ütles temale, et Pucega asi halb on. Quillier wandus seda kõige juures, mis tal oli, kuna ta riietus. Puce laip wõis Kerr-Andersonile ja Quillierile kardetawaks saada. Jumalale tänu oli Quillieril ometi niipalju waimuterawust, et rewolwri kaasa wõltis. Ruttu wiskasid nad waimuesemed kohwrisse. See polnudki ju Andresoni tädi maja, waid see oli Johnny Paramomi maja, kes juba kauemat aega kodust eemal wiibis. See õnnelik asjalugu andis neile kindlust, et asja nii ruttu ei leita. Weel samal ööl lahkusid maalt. Quillier kirus kõik tee hiiglasest nõrka südant. Alles kui nad Wiinis rongist lahkusid, lugesid nad,

„Daily Maily“ keegi ameeriklane, nimega Puce, leitud ühe maja magadistoast Growenor Square äärest pärast närwide põrutust. Waene, wana Puce! Aga naerjad olid alati nende poolt.

Ja ameeriklanegi näis tundwat lõbu loo, üle mida nad temale mänginud.

„See on hea,“ naeris ta. „See on suurepärase!“

„Muidugi,“ ütles Quillier jahedasti ja ülekäiwalt, „wõtsime kihlweo hinna kaasa. Kui Teie närwide wapustust ei üleks saanud, Teie ei oleks, Jumala eest, kogu ööks sinna tuppa jäänud.“

„See kõik on õige,“ naeris Puce, „aga oht tahaksin ma heameelega teada, nimelt, kuidas teie oskasite mind ninapidi wedada?“

„Oo, see on üsna wana trikk, Mehel wisatakse must kalewitükk üle pea ja mõni meeter riidet pikendab käwarred.“

„On see võimalik?“ ütles Puce wäga sõbralikult. „Ma lasksin Teie peale ometi üheksa korda? Seletage mulle see ära!“

„Aga armas sõber,“ naeris Kerr-Anderson! Ja see oli temale sel päewal wiimane kord naerda.

„Minu hea Puce,“ ütles Quillier pehmeti, kus juures ta oma käewarre pikkamisi üles tõstis. „See on ju kõigest kõige wanem trikk. Mina waid kartsin järjest seda, et Teie mulle rewolwriga pähe lööte. Sest kuulid polnud kardetawad — need olin ma juba enne rewolwrist wälja wõtnud.“

Anderson ei mäleta enam täpselt asjade käiku; kõik, mis ta weel teab, on, et Puce nägu tulipunaseks läks ja tal juuksed püsti tõusid. Siis, et ta Quillieri peenest kaelast kinni kahmas ja tema mustaksmuutuware näole kirus ning süllitas.

„Waadake, Quillier, nii olete mind

ehmatanud, nii olete mind narrinud oma lollu trikiga, nii tahtsite mind kägistada, Teie siga! Et ma seda woin Teile kätte tasuda, selle eest tänan ma Jumalat!“

Kerr-Anderson põrutas rusikaga ja kisendas kõledasti. Quillier oli abitu, temal oli waid üks käsi hiiglase kahe wastu oma kõril. Kõrtsinaine sai krambid, Puce kirus hirmsasti. Quillier lamas kõweras laual, Puce tema kohal. Kerr-Anderson lõi, lükkas, hammustas ja kisendas. Hüüdeid kuuldi igalt poolt.

„Jumala eest — ruttu!“ ägas Kerr-Anderson. „Ta tapab ta ära!“

„Sõida põrgu!“ kirus Puce.

Ilmusid mehed mustas mundris, kes katsusid Pucet wäikese Quillieri küljest lahti kiskuda. Siis sidusid nad Puce käed kinni. See waatas lollilt ringi ja hirwitas Kerr-Andersoni poole.

Raks meest katsusid Quillieri jälle elustada.

„Midagi juua!“ hüüdis Kerr-Anderson kõrtsinaisele.

„Mulle ka midagi,“ karjus ameeriklane. Hiiglasena, abitult, seotult seisis ta tummalt mundrimeeste wahel. Kerr-Anderson wahtis temale tarretanult näkku. Quillier oli jälle toibunud.

„Waadake,“ ütles üks wahtidest, „ta põgenes meil asutusest täna hommikul ära. On werejänuline hull, keda tontki ei jaksu kinni hoida. Juba üksteiskümmend aastat kestab see. Ta jutustab alati, et peab oma õe Julia eest kätte maksma, kes kord tapeti . . .“

Kerr-Anderson pööras näo kõrwale. Quillier hoigas :

„Jumal, halasta meie peale!“

Puce seisis ja kirus.

„Siin ei saa aidata!“ ütles waht.

„Kahju küll, mu härrad, et Teid tülitati. Jumalaga. Hea, et asi pahemini ei lõp- nud.“ (Lõpp.)

Noorus kaob.

O. Grossschmidt.

Noorus kaob ju rutuga,
elukäik ei peata.
Aga süda nooruses
õitsku elu tormides.

Kui kord wanaduse wädes
näed, et elu lõpp on käes;
Süda noor siis kannu sa
haua hõlma puhkama!

Rannal.

Inglise kirjanik **H. Culd.**

Pikkamisi awas ta silmad ja waatas woogudele, mis rohekashallidena edasi weeresid ja mõne sammu kaugusel temast jälle taganesid. Peitus midagi lõpmata unist rütmi woogudes ja tahtmatult pigistas ta jälle silmad. Mõõdus mõni aeg, kui ta nad jälle awas ning märkas, et alanud oli mõõn. Tihe udusein seisis merel ja sellest ei suutnud päikesekiired läbi tungida.

Kui ta huwi selle nähtuse vastu wiimaks hakkas wähenema, otsustas ta tõusta. Ta tõstis parema käewarre ja surus siis peopesa pehmele liiwale. Ta tundis enese olewat kummaliselt nõrga ja wäsinud, ja temas puudus wähemgi energia. Selle hetkeni ei olnud ta wähematki imestanud, et siin rannal ükski lamas, et päike weel polnud tõusnud ja wood waid mõne sammu temast eemal wahutasid. Nüüd aga sai temale pikkamisi selgeks, et oli wististi sündinud midagi kummalist.

Ta tahtis liiwa oma peopesast sel kombel ära saada, et seda vastu kuube hõõrus, ja nüüd märkas ta, et tema ülikond täiesti katkirehitud ja määrdinud oli. Enam wõikust tundes kui imestades tõmbas ta käe tagasi ja mõtles, et ta kord wiimaks ometi peab sellest kohast lahkuma ja riideid wahetama.

Ta katsus ennast pahemalt küljelt paremale pöörda, kuid see oli raske. Kui tal see wiimaks õnnestas, siis silmitses ta uut nähtust, mis awanes. Tema paremal küljel seisid järsud, hallid kaljud, mis tõusid taewakõrgusele ja kadusid nagu mustadesse pilwedesse. Ähwardawatena nagu enneweuputuslikud määratumad hiiglased tõusid nad merest ülespoole.

Uue tõusmisekatse järele jõudis ta istukile ja tema pilgule awanes suur üllatus: tema keha ümber seisis paks päästerõngas. Ettewaatlilikult kobasid seda tema sõrmed. Mis oli siis õieti juhtunud? Ta pidi mõtteid koguma! Kõige esiti tahtis ta aga wabaneda päästerõngast, mis talle mingisugusel põhjusel, mida ta põrmugi ei mäleta-

nud, oli ümber pandud. Ta huuled liikusid:

„Miks on nad minu siia jätnud?“ promises ta ja pisar weeres tal üle palge alla.

Ta tundis enese olewat wäga wäsinud ja õnnetu, ja see tegi ta rahutuks, et ta selgesti ei suutnud mõtelda. Wististi oli juhtunud õnnetus ja tema oli haige, wäga haige. Kui talle ometi oleks meelde tulnud, mil kombel ta päästerõnga oli keha ümber saanud. Siis oleks kõik korras, mõtles ta palawiklikult.

Istumast põlwili saada polnud wäga raske. Udu oli päikesekiirte eest taganenud ja ta mõtles, et tema läbimärjad riided nüüd jälle kuiwaks saawad. Ta sugereeris enesele, et saab minut minutilt tugewamaks, et nõrkus temast lahkuma hakkab ja siis kõik jälle korras on, kui aga raskus peas jälle pisut wäheneb.

Kõige jõuga katsus ta päästerõngast pääseda, seda oma tumedas olekust kõige kurja juureks arwates. Kui ta selle suure hooga eemale paiskas, kukkus ta liiwale maha, kuhu ta mines tades mitu minutit lamama jäi. Uuesti toibudes otsustas ta kaldalt lahkuda ja esimesse majja sisse astuda. Seal tahtis ta nimetada oma nime... oma nime.. oma nime... Mis ta nimi õieti oli? Ta wahtis tarretult oma ette ja tõstis silmakulmud piiritumas hämmastuses. Oma nime pidi ta ometi teadma!

Ta tõstis käed pea juurde ja surus nad oimudele. Ja äkki tuli talle ta nimi meelde:

„Joseph Denvers!“

Ta naeratas pisut oma kehwas rõõmus. Nüüd, mil ta jälle oma nime teadis, pidi talle meelde tulema ka kõik muu, kõik, mis oli sündinud enne ta kummalist ja põhjustamatut siinolekut.

„Joseph Denvers,“ kordas ta. „Joseph Denvers!“ See oli kahtlemata mõnus tunne, oma nime teada. „Joseph“, lallutas ta lapselikult. Siis waikis ta ja wahtis oma ette: „Joseph... Joseph...“ Muidugi: Nüüd oli tal see

jälle käes: „Joseph Denvering ... Denton ... ei, Denvers!“

Muidugi: tema oli Joseph Denvers. See oli ometi selge ja selles ei võinud keegi kahelda. Aga miks wiibis ta siin?

Jälle wajus ta liiwale ja waatas wälja merele. Wee enne nii kahwatu wärw oli kadunud heleda päikesepaiste eest. Eemal kauguses keerles ühe auriku suits. Selle suitsu nägemine näis awawat ühe prao Denversi ajus. Talle tuli meelde ka üks laew. Kas ei olnud ta kord wiibinud ühe jahtlaewa lael? Aga seda oli kahtlemata mitu aastat tagasi. Niipalju oli waheajal juhtunud. Kuid jahtlaew tuli temale ikka selgemini meelde: Ta oli jahtlaewa lael istunud ja silmitsenud heredat jälge, mis laew kündis. Oli olnud suurepärane öö ja kuud oli ümbritsenud üsna kerge rõngas. Nii tore kui see nähtus ka olnud, oli ta enese ometi tunnud olewat üksiku ja tema põue oli asunud igatus. Ta oli soowinud, et tema naine ...

Äkki kargas ta püsti ja seisis kahel jalal. Pea! Seal oli jälle midagi, mis talle meelde tuli: tema naine! Tema ise oli siis Joseph Denton, ei, Denvers ja tal oli naine. Aga kus oli ta naine? Ja mis oli tema nimi? Ta naeratas, kui talle meelde tuli meelitusenimi, mis ta naisele annud —Gogo.

Nüüd teadis ta seda: Gogo oli ta naine! Aga miks jättis ta tema üksinda selles olekus! Naise koht oli ometi mehe kõrwal, kui mees oli pahas seisukorras! Tal oli tõesti põhjust Gogo peale pahane olla!

Masinlikult hakkas Denvers edasi minema ja jõudis warsti kaljude wahel; ta polnud suur, ja kui tal oleks endine jõud olnud, ei oleks tal iial võimalik olnud seda teed käia; nüüd aga, mil tal nälg oli ja ta waewalt teadis, mis tegi, sammus ta kui kuutõbine edasi. Masinlikult pomises ta:

Tema oli siis Joseph Denvers, oli abielus ja nimetas oma naist Gogoks. Tema oli kord wiibinud ühe jahtlaewa lael ja seal sirawat merd silmitsenud. Kuidas oli ta sinna laewalaele saanud? Kahtlemata mõne oma sõbra külalisena, kel oli jahtlaew, sest ta ise polnud nii rikas, et wõis enesele pidada jahtlaewa. Kas oli ta naine ka laewal wiibinud? Muidugi, sest ilma temata ei oleks ta iial reisinud. Oo, selleks oli ta liig hea

abikaas. Lühidalt: Ka Gogo oli laewal wiibinud.

Iial polnud tema ja Gogo wahel olnud tõsisemat pahandust. Oo, tema oli wäga hea abikaas, wäga hea, kuidas Gogo tihti ütelnud:

„Sa oled nii külm ja liikumatu,“ seletas Gogo enam kui kord, „nii waikne ja jutukehw!“

Denvers mäletas, et naisele tema wastus tookord wäga oli meeldinud: „Waikne wesi, sügaw põhi, Gogo!“

Aga tihti oli ta märganud, et Gogo tema wastu küllalt õrn polnud ja temaga tihti üksi jäämast hoidus. Ka see reis ühe sõbra jahtlaewal oli olnud Gogo töö. Tema ise oleks olnud liig uhke sellist külastamist wastu wõtma. Kellele kuulus see jahtlaew? Muidugi mõnele wäga heale tuttawale! Nad olid siis reisinud. Ainult kellega? Kellega? Aa — Cr ... Cr ... Nimi oli tal keelepeal, aga meelde ta ei tulnud: „Cr ... r ... Cr ... Cr ...“

Jälle pomises ta:

„Olen Joseph Denvers, mitte Denton, minu naise nimi on Gogo ja me sõitsime jahtlaewal, mis kuulus ühele sõbrale. Selle sõbra nimi on Cr ..., Cr ... Crowther!“

Jah, nii oli ta nimi.

Aga samal hetkel waldas teda niimetu wihatunne. Ta langes põlwili ja sirutas käed silmi jõllitades üles taewa poole.

Kui ta wiimaks jälle selgesti suutis mõelda, nõudsid kaks ideed temas eesõigust. Üks neist oli, et ta oma mõtlemiswõime tagasitulekust rõõmustas, teine, et pidi enesele ütlemata, et ei ole mõnus midagi wihatut meelde tuletada, nagu ta seda wõis ütelda Crowtheri nimest.

Jah, ta wihkas Crowtheri. Wihkas teda kogu jõuga. See oli wiha, millele ta wäljendust ei leidnud ja mis ta elu kihwtitas. Selle nime meelde-tulek tuletas talle meelde ka mälestuse wihast, aga mitte ka mälestust selle wiha põhjusest.

Sel hetkel waldas teda jälle nõrkus. Ta kukkus maha ja pigistas silmad. Fantastlikud pildid möödusid temast. Ta nägi ennast jahtlaewal ja Gogo ning Crowther seisid naerdes tema ees.

„Olin Gogole ju alati hea,“ pomises Denvers, ise pikkamisi silmi awades,

„ja tema oli mulle wististi ustaw. Ja, ja, ja... Tema oli mulle truu. Kui ta mind poleks armastanud, oleks ta minust lihtsalt lahkunud. Aga petnud ei ole ta mind iial. Tõesti mittel! Olen weendunud, et tema Crowtherist, kel weidrad mõtted ja kirjanduslik haridus, vähematki ei küsil“

Ikka enam ja enam selgusid ta mõtted: Nüüd teadis ta selgesti, et tal oli olnud laewaõnnetus ja päästewöö oli selle tõendus. Kahtlemata oli ta elu olnud raskes ohus. Mõtete koondamine sellele punktile erutas teda väga ja surumine peas suurenes. Pikkamisi tuli ta kaljult alla liiwale ja kastis pea wette. Pisut wärskemalt waatas ta ringi ja märkas, et jälle tagasi oli tulnud kohale, kus ta ärganud.

„Peale plahwatust,“ ütles ta enesele, „jooksin ma Gogo kajutisse ja nägin, et ta sealt Crowtheri toetusel wälja tuli. Crowther palus teda õrnasti rahulikult jääda, sest õnnetus ei olla tõsine. Siis läksime laele ja leidsime meeskonna pumpade juurest. Crowther andis mulle päästewöö sõnadega: „Siin, wanamees, wõta ümber.“ Ja ta oli rõnga wõtnud, kuna Gogo . . .

Miks ei olnud ta näinud, et Gogol juba kõige enne päästerõngas ümber oli? Ja mis põhjusel oli Gogo oma käewarred Crowtheri ümber põiminud ja mitte tema, oma mehe ümber? Ja mis pärast oli Gogo oma põse nii ligidalt wihatud Crowtheri põsele surunud?

Siis, Siis oli käinud teine plahwatus — suur tuleleek oli laewakatlast wälja wilksatanud ja laew lagunes pragisedes pooleks . . .

„Siis,“ pomises Denvers, „hüppasin ma täis hirmu ülepea meresse ja ujusin eemale, kuna minu taga kõik pragises ja paukus. Kuna kõledad surmakisendused ööd lõikusid, ujusin ma eemale.“

Lõpmatu meeleheitetunne waldas Denversi ja pikkamisi kerkisid möödunud öö üksikasjad selgesti tema ette. Ei, elu polnud elamisewäärt: wale sõber, truudusetu naine.

Ta katsus neid mõtteid peletada. Tahtis Gogot wabandada, et ta Crowtheri hädaohuhetkel nii silmatorkawalt oli eelistanud. Ja miks siis ka mitte? Crowther oli kogenud merimees ja sellepärast oli see täiesti loomulik ning

enesestmõistetaw, et Gogo temalt oli abi otsinud. Wõib olla instinktiivselt.

„Gogo,“ sosistas Denvers, tule minu juurde, Gogol! Ma wajan sind hädasti. Olen üks ja mahajäetud, armas, wäike Gogo!“

Tõsi, Gogol olid olnud omad tujud, omad helewused, omad närwilised hood; ta oli tihti olnud kannatamatu ja tühistel põhjustel pahane, aga ometi nii wõluw, nii täis sharmi ja nii ilus, nii imeilus! Elas ta? Wõi oli ta surnud? Mis oli temaga juhtunud pärast katla lõhkemist? Iial ei saanud ta seda teada, ei iial, ei iialgi. Ja ometi: Ta ei wõinud uskuda, et Gogo, tema ilus Gogo, oli surnud! Wõib olla oli temagi kaldale wisatud ja lamas tema lähedal kusagil liiwal. Ta tahtis teda otsida.

Denvers wõttis kingad jalast ja pesi oma jalgu meres. Siis läks ta paljajalu edasi ja wahtis ringi, kas ta Gogot ei näeks. Tundes ennast jälle oma meelte isandana, otsustas ta ennast magades pisut kosutada. Ta heitis liiwale ja jäi peaaegu silmapilkselt magama.

Õhtupoolik möödus. Päike loodus tulipunase kerana, aga Denvers magas weel ikka. Tema uni, mis alguses rahutu olnud, muutus ikka pehmemaks ja rahulikumaks. Ta ärkas alles, kui juba warjud hakkasid merele laskuma ja ilm äkki külmaks läks.

Denvers ajas enese istukile, tõmbas kingad pikkamisi jalga ja tõusis. Ta seisis liikumatult ja wahtis merele.

„Mul on nii külm,“ ütles ta rahulikult, „ja ma olen näljane. Lähen ruttu koju! Gogol on minu jaoks wististi palawat teed, ta imestab, kui ilmuni!“

Ta naeratas, kui talle meelde tuli, et ta lollust rääkinud. Ta ei wõinud ju Gogo juurde minna, sest ta ju ei teadnudki, kus Gogo wiibis. Ta pidi teda otsima.

Kurwalt lonkis ta edasi.

Mida pimedamaks ilm muutus, seda raskemaks läks otsimine. Kuu siras oranshpunasena pilwenarmaste wahel, kaljude wahelt kajas juba kohin ja so-sin.

Äkki komistas Denvers tumeda kogu peale oma jalgade ees ja kukkus maha.

Waljusti hakkas ta naerma:

„Mis pagana asi on siis see siin maanteel! Annan linnawalitsusele kaebusel!“

„Denwers on minu nimi, mitte Denton!“ hüüdis ta. „Ja Gogo armastab mind ometi. Ja Crowther, kes on Crowther?“

„Gogo!“ mõirgas ta äkki nagu laps, kes pimedas kardab. Ja siis: „Denvers . . . , Denvers . . . , Denvers!“

Ilmusid tähed. Ikka heledamaks läks ta ümbrus.

Gogo lamas tema ees liivas — Crowtheri käte wahel.

Weel surmaski olid nad üksteise ümbert kinni hoidnud.

Denvers wahtis tarretult laipadele, aga ei tunnud neid ära. Kerge kaas-tundehelk lehwis ta sisselangenud näost üle. Siis rändas ta edasi.

Peab olema tunnet!

Poola kirj. **Stanislaus Brandowsky.**

See juhtus pühapäewal. Raudteejaamas. Jaama nimi pole tähtis. Asi on weidi skandaalne ning sellepärast on soowilik, et tegewuskoht jääks teadmatus.

Ilm oli äärmiselt halb ja rongis ainult wähe sõitjaid. Kaks daami, paksu wõitu härra ja mina olime waguni osakonnas ainsad reisijad. Wäljas sadas wihma ja meie tundsime suurt igawust. Kuid warsti muutus lugu.

Kui rong sõitis jaama sisse, kiskus konduktor waguni ukse lahti ning küsis kõige suuremas ärewuses, kes kõrwal olewas osakonnas aknaruudu katki on löönud. See osakond olla küll tühi, kuid et teda ühendawat üks meie omaga, siis peaksime kuulnud wõi märganud olema, kes oli kurjategija.

Kahjuks ei wõinud keegi meist asja selgitada. Awaldati ainult tähtsuseta arwamisi ja oletusi ning see oli kõik.

Konduktor waatles meid umbusklikult, siis hakkas ta wihaselt sõimama:

„Kenad lood! Ruut katki lüüa ja siis waikida! Sellest ei teadwat ükski! Sarnased on tänapäewa reisijad. Kena seltskond, tänan!“

„Härra konduktor,“ rahustas teda üks daamidest, „raudteed ei tee see üks ruut waeseks. Ehk juhtus õnnetus mõnele waesele kuradile ning see tegi ruttu sääred.“

„Mis, ei tee waeseks? Raudtee seda ei kingi. Kui ma ei leia sõitjat, kes ruudu katki löi, pean ise selle hinna tasuma.“

„Teie?“

„Kes muidu? Wõtsin rongi sisse-seade wagunimeistrilt wastu ning pean

selle eest wastutama. Kui kedagi olemas pole, kes maksab, siis wõetakse see mu palgast maha. Niisugune õnnetus, niisugune õnnetus!“

„Palju maksab sarnane ruut?“ küsisin ma.

„See on kallis nali, mu härra. Kümme shillingit ja mõned krossid. Tahtsin oma kahele poisile wõimlemiskingi osta ja kui ma ei leia seda neetud meest, pean raha ruudu eest andma!“

Ta läks minema, et kurjategijat otsida.

„Mul on sest inimesest kahju,“ ütles üks daamidest. „Kuidas wõib teda karistada, kui seda on teinud teine?“

„Kümme shillingit on wäiksele ametnikule wäike warandus.“

„Waeneke sai ilusa pühapäewa.“

„Ja ta poisid! Kas kuulsite, nad ei saa wõimlemiskingi.“

„Iseäralikud eeskirjad.“

„Mu daamid,“ katkestasin ma, „konduktori wõib kergesti aidata. Paneme kümme shillingit kokku. Igaüks meist annab ainult kaks shillingit ja wiiskümmend krossi. Me wõime kümme shillingit kergemini kaotada kui tema.“

Mu ettepanek wõeti wastu. Raha oli warsti koos. Kutsusin konduktori.

„Et näeme, et Teile tehakse ülekohtu,“ ütlesin ma wiisakalt, „siis panime kümme shillingit kokku ning palume seda wäikest summat wastu wõtta.“

Ma polnud weel lõpetanud, kui konduktor ägedalt wastas:

„Jah, mis Te õieti usute, ma pole ometi rändaw kerjus? Olen ametnik ja mul on seisuseau. Palju tänu, härrased

Kümme shillingit wõin ma isegi kokku koguda.“

Ja ta läks minema.

Me olime imestanud ja waatasime üksteisele kohkunult otsa. Wana, paks härra wõttis sõna. Ta rääkis tõsiselt ja auwäärselt nagu kantslist:

„Me kõik mõtlesime ausalt, kuid ei osanud head tahet õigesse wormi kallata. Sarnasel inimesel on auahnus, mida meie mõtleमतult haawasime. Kui kõrgesti austatud härrased weel tahawad, et konduktor kümme shillingit saab, siis korraldan asja nii, et see tubli inimene end haawatud ei tunne. On härrased sellega nõus?“

„Muidugi! Palume, tehke nii!“

„Kuidas Te seda teete, on ükskõik, peaasi on, et ta saab raha. Me rõõmustame selle üle wäga.“

„See on õige,“ ütles wana härra rõõmsalt. „Nende waeste inimeste wastu peab olema tunnet. Jah, peab olema tunnet!“

Konduktor kutsuti uuesti.

Wana härra tegi enese häbelikuks, kuid sellest hoolimata kõneles ta pühaliiku häälega:

„Härra konduktor, pean tunnistama, et lõin ruudu katki. Tegin seda küünarnukiga, kui tahtsin akent awada. Älgul häbenesin oma osawusetust, kuid nüüd palun wabandust ja siin on kümme shillingit.“

Neid sõnu kuuldes kargas konduktor, kes seisis wagunitrepil, nagu metskass osakonda.

„Ja seda ütlete alles nüüd?“ karjus ta, wihost lõhki minna tahtes. „Ma jooksen jalad weriseks, peatan kõiki reisijaid, kuna Teie lihtsalt istute, midagi ei ütle ja mind narriks teete! Nüüd aga astuge maha, et rong wälja saab sõita. Selle neetud ruudu pärast peatame niikuinii kolm minutit kauem.“

„Mis, ma pean maha astuma?“ kogeles wana härra. „Mispärast siis?“

„Kas usute, mu härra, et raudtee Teilt raha niisama wastu wõtab? Tuleb teha protokoll ja Te saate kwiitungi makstud kümme shillingi peale. Härra jaamaülem! Seal istub sõitja, kes on ruudu katki lõõnud. Ta ütleb, et on ta küünarnukiga sisse surunud, kui tahtis akent awada.“

Jaamaülem astus lähemale, waatas klaasikilde, siis wana härrat ja ütles täielikus meelerahus:

„Jah härra, astuge maha, palun. Asja üle tuleb teha protokoll. Siis wõite järgmise rongiga, mis läheb nelja tunni pärast, edasi sõita.“

Wana härra protesteeris ägedalt, ta tahtis nii jaamaülemale kui konduktorile selgeks teha, kuidas ja mispärast ta süü enese peale on wõtnud; me kõik katsusime teda aidata, kuid tagajärjetult. Ta pidi maha astuma, rongijuht andis ärasõidu wile, meie waguni ette kogunud reisijad ruttasid oma kohtadele tagasi ja rong hakkas liikuma, muidugi ilma nupuka heategijata, kes wist järgmine kord hoolsalt läbi kaalub, enne kui wõtab süü teise teo eest enesele.

Sa usud...

Rumeenia luuletaja **Jon Minulescu**.

Sa usud wist, see oli sügaw armutunne?
Oh ei, see oli ainult kaduw, mööduw kirg,
mist unistasime, et tema jäädaw oleks;
ei seda tunnud me, kui uimust tuli wirg.

See oli ilus unelm kergeil, kõikwail lainel,
kurb, waikne lauluwiis, mis kõlas kuskil pool;
see oli linnuparw, mis lennul meitest mööduw,
peen lilledõhn, mis uimastab kui alkohol.

See oli wilkuw kiir, see oli kõla kaugelt,
see oli mitte ial lauldud laulu ürg . . .
Sa usud wist, see oli sügaw armutunne?
Oh ei, see oli ainult kaduw, mööduw kirg!

Korneti wanne.

Brasilia kirjanik *H. V. Patera* Prantsuse rewolutsioonist.

Tummalt seisab Versailles. Mingisugust tulekuma pole näha. Ainult kuu walab oma kahwatut walgust lossile ja puiestikule. Wanad puud kohisevad ja tuulelipud kägisewad.

Läänes hõljub teatud hämarik. Kaugelt kajab nagu kõu. Kõlawad sammud, mingisugune kogu esineb pimedusest:

„Pea! Kes on?“

„Sirab püssiraud,

„Wahisalk!“ kajab tagasi.

„Loosung!“

„Elagu kuningas!“

„Minge!“

Helweetslaste wäesalga hiiglasuur alamohwitser teretab saledat meest walges mantlis. Kornet kergitab kolmenurgelist kübarat:

„Hea küll, seersant!“

„Kornet, seal eemal haudub hädaoht!“

Käsi osutab ebamäärase hämariku poole.

„Tean, seersant, aga“ — õlgade kehitus — „pole midagi teha. Tema kõige-armulisem majesteet“ — jälle õlgade kehitus — „meie wõime ainult oma kohust täita, muud midagi.“

Habemesse pomisetud wandesõna, siis on wahisalk jälle pimedusse kadunud.

Kornet Andriaan van Lieuwendgard wõtab mingisugusele eesehitusele platsi, kergitab kübara ja laseb tuulel oma walgeks puuderdatud patsiga parukast läbi puhuda. Ei, ta ei wõi täna magada nagu teised seal sees Ludwig IV. luksusehituses.

Koduigatsus põleb temas ja wiha uhkustawa kojakonna wastu, kuhu ta saadetud. Juba kahe kuu eest tuli ta kui keisri kuller tähtsate paberitega Prantsusmaale. Juba kaks kuud ootab ta tungiwalt wastust. Ikka jälle lohutatakse teda järgmise päewaga. Hambaid kiristades peab ta nägema, kuidas aeg kasutamata möödub ja hädaoht ikka enam läheneb.

Et siin kõik tuld purskawal mäel tantsiwad, on ta ammu taibanud. Ohjel-

damatu sõjawägi, üdini kõlwatud kojaametnikud ja suured wargad ja wale-tajad teenijad, altkäemaksu wõtjad ametnikud ja ministrid, nõrk kuningas, araks tehtud ümbruskonnast.

Ja kuninganna? Maria Antoinette tantsib! Mängib, nagu kord Wäike-Trianonis! Nagu polekski tormijooksu Bastille'ile! Kuna eemal awalikult mässule kutsutakse, kuningriigi wastu tulikõnesid peetakse, tantsib Versailles menuetti!

Tülgastus täidab korneti. Neetud! Mis hoiab teda siin weel kinni? Tema mehesõna! Kolm kuud tagasi ta kodulinnas Donau kaldal antud!

Ungari aadlisoost ihukaitsewäe peol oli ta tundma õppinud husarite kolonel Aladar von Sargoffy tütart, kelle isa türgi mõök oli inwaliidiks lõõnud. Andriaan oli parajasti ratsawäes nooremaks kornetiks nimetatud. Temast sai koloneli majas heameelega nähtud külaline ja kontess Annemarie hea sõber, hea sõber, enam mitte. Ja nii wäga kui rumal süda ka põksus, ta pidi suu pidama ja oma tunded maha suruma. Mis olekski temast preilile wõinud saada? Lühike mäng tulega, muud midagi!

Ta nägi kontessi weel oma ees, kui ta sellest ühel väljasõidul oli rääkinud.

„Oo, minu wäike kornet muutub sentimentaalseks nagu karjapoiss!“

Hõbeselge nõökaw naer! Selle wastu oli waid üks rohi: mäng ja wein! Wõtaks pärgel!

Sama hõbenæruga oli kontess märganud, et mees oli muutunud. Siis astus kontess ertshertsoginna Karoline kojakonda. Sestsaadik olid nende sidemed peaaegu täiesti katkenud. Andriaan ratsutas tookord, kui Wiinis alles pidusid peeti, oma salga ees Aluta kallastel poolkuu wastu. Kui ta haawatult tagasi tuli, oli kontess Annemarie kaugel ära, teiseks paleedaamiks keisritütre juures, kes liilialipu all oli saanud Prantsusmaa kuningannaks.

Oli see olnud waid kohusetunne, et ta ennast teatas, kui kolonel temale ütles, et otsitawat julget kullerit, kes tähtsad kirjad Pariisi wiiks?

Õhtupoolik krahwinna Sãrgoffy juures tuli temale jälle elawalt meelde. Ta küllasta teda jälle ja kuulab himulikult ta jutustust. Mured rõhusid krahwinna-ema. Igal pool rãägiti rüüstatud mõisa-dest ja põlewatest lossidest. Kuninga-troon wankus. Kui noor ohwitser oma ülesande teatanud, wõttis krahwinna ta käest kinni

„Kornet! Teie olete Annemarie ainus sõber! Olen hoidnud kaua silmad lahti ja tean enam, kui usute. Palun Teid kui ema: tooge minu laps Prantsusmaalt tagasi, päästke Annemarie!”

Siis oli ta tõusnud ja wandunud, et kõik teeb, mis wõimalik, et kontessi üle Reini jõe tagasi saata.

Aga kontess oli temale Versailles kui mitte lähedalelaskew ilmadaam wastu tulnud. Narr! tuksatas mõte ta peas. Sillatu nãis olewat see kuristik, mis aegutas waese ratsamehe ja ilusa kontessi wahel. Kus hertsogid ja printsid tema ees põlwitasid, pidi lihtne ohwitser taganema.

Aga ta wanne pidas teda kinni. Ta nägi kontessi tihti, leidis aga waid kord wõimaluse temale oma hirmustrãakida.

„Taewas, ema kardab jumala muidu!”

Ilmaaegu oli ta teda hojatanud ja palunud, kodu reisida. Jãäkülm pilk: „Junkur on küll unustanud, kes ta on, et mulle sellist nõu annab. Naeruwãart! Mina pidawat temaga reisima? Ei, mina jään, aga tema ãrgu ennast lasku kinni pidada! Head reisil!”

Sest kõnest saadik oli kontess weel külmemaks muutunud, aga Andriaan jäi.

Kornet wahib tarretanult pimedatele aknaridadele. Eesriiete taga magab ta südame daam, wãsinud päewasest tiwaripsutamisest. Huludes kohiseb tuul läbi puiestiku, pilwenarmad hõljuwad üle taewa.

Siis — kokkub kornet. Tumedasti ähwardaw kõmin, tuled puude wahel, punased ja werised, tuhathãäline mõirgamine. Nagu lohe läheneb ta, pea pea kõrwal, keha keha kõrwal. Irewile hambad, wãlkuwad oad ja püssid. Üle kõige aga see ülespiitsutaw laul, mida nad nimetawad marseljeesiks.

Wãlkkiirelt tõmbab junkur mõõga tupest: „Sõjariistad kätte!”

Helweetsia kaardiwãe mehed jooksewad läbi kãikude, põrutawad lõõgid

kãiwad wastu wãrawaid, siis kogupaugu pragin, puu purunemine ja raudtreltide killud. Hãdakisad ja wihamõirgus:

„Maha madam Veto! Surm austriala-sele! Surm kuningannale!”

Jãlle paukude pragin.

Andriaan tormab saalidest läbi, kuhu wãrisewad kojakondsed waewalt riietuna tungiwad. Ainult mõned julgemad tormawad trepikoda kaitsma. Kahwatu hirm ja nimetu kohutus, kisedawad naised, nutwad mähed. Samsammult tõrjutakse kaardiwãelased tagasi, juba pistab põõbel truude meeste mahalõõdud pead hõisates oma odade ja piikide otsa. Kirwehoobid pragisewad wastu seedrikappe, kallid waasid purunewad raskete sammude all, Weneeisia peeglid klirisevad tükkideks, edasi weereb ja tormab Pariisi põhikiht.

Andriaan jookseb korridorides.

„Kornet!”

Pikk mees murrab omale tema juurde teed, ta kuub on purustatud, juuksed sassis, kuid truusüdamlilikult naerawad silmad: „Kohal!”

See on korneti ustaw hobustepoiss Franz, kes temaga ühes Prantsusmaale tulnud.

„Kontess Sãrgoffy juurde!”

Juba joostes kisendab poiss:

„Tagaõues seisawad meie hobused. Moona olen ka kaasa pakkinud!”

Tãnulik pilk tabab ustawat meest. Andriaan kisub ühe ukse lahti, nuttew neiulangeb ta kãte wahele. Mitte enam uhke, ligipããsmatu iludus, waid mee-leheitlik olewus.

Lãhemale tuleb kãra.

„Elagu kuningas!”

Mõned aadlimehed walwawad kuninga tubasid paljastatud mõõkadega. Tummal teretus, kui Andriaan mõõda ruttab. Lühikesed kãsud annab ta oma poisile:

„Õõ on pime. Sõida, et hobused wãsiwad. Hoia eemale linnadest, kolme wõi nelja päewa pärast oled teisel pool Reini jõge — ma usaldan sind!”

ãkki ehmatab kontess: „Ja Teie, Andriaan?”

Minut aega kisub külm naer ta habemeta não wiltu:

„Mina pole kohane kontess Sãrgoffy koju saatma. Aga oma emale ütelve, et Lieuwengard on oma wande tãitnud!”

Möll nende ümber, werised näod, wihast wiltukistud lõuad. Kornet kisub ühe ukse lahti ja lükkab kontessi ning poisi sinna sisse, ise ukse ette kaitseks jäädes.

„Andriaan!“

Wiimane kiljatus kaob möllu. Metsikult raiub Andriaan oma ümber, aga waenlasi on liig palju. Weri woolab tal näost, walge munder on tal katki kistud. Lõikaw walu tuksatab ta kaenla-

augus, kuhu teda kellegi piik on tabanud. Pikkamisi wajub ta maha.

Aga kuna mass temast üle tormab, waikuwad tema sisemise kõrwa ees lahingukära ja möll, ta on kantud kaugele maale, oma noorusemaale. Mingisugune neiupea kummardab ta kohale, pruunid silmad waatawad talle wastu.

„Annemarie —“ sosistawad ta huuled. Siis langeb must wari ta silmade ette.

Kiri.

Saksa kirjanik **Albert Liebold.**

Noore, lugupeetud adwokaadi Hans Bendorfi, kes udusel sügisõhtul büroost koju tulles auto alla jäi, wiimne kiri oli määratud naisele, keda ta oli armastanud, enne kui Leonore Vieroff talle wastu juhtus ja ta naiseks sai. Kui Bendorf temale pärast töö lõppu weel kirjutas, ei wõinud ta aimata, et surm temal üle õla waatas ja selle kirja Leonore kätte juhtis. Leonore leidis kirja kinnipandult ja margiga warustatult oma mehe taskust.

Hetk, mil ta seda wärisewas käes hoidis, oli noorele lesele walusam kui isegi abikaasa kaotus; sest wäga wõimalikult wõis see talle ilmutada, et surnu ta oma polnud olnudki. Ta teadis sellest armastusest, kes kord ta mehe elus olnud. Samuti sellest kui teistestki mälestustest oli Hans sellest jutustanud; iial polnud see naine warjuna seisnud nende kolm aastat kestnud lühikeses ja õnnelikus abielus.

Ja nüüd see kiri!

Kas oli kõik olnud wale ja pettus? Kas pidi halastamatu saatusemäng armastatud mehe ebatruuduse liig hilja ilmutama?

Ta istus ja mõtles. Pisaraid tal enam ei olnud, aga nõrkus pani ta wärisema, nii et ta silmad sules ja käed meelegoh-tadele wajutas. Surnu ausa pildi, kas wõisid wähesed sõnad selle wastandiks muuta? Kas pidi ta eluaeg temale mõtlema kui abielurikkujale?

Ta süda kisendas selle sõna wastu! Wõimatu oli aastate kaupa õnne ja ar-

mastust nii ehtsalt, aga wariseerlikult näidata!

Õö, mis sellele õhtule järgnes, oli unetu ja raske. Waesel proual oli, nagu oleks surnu temast ikka kaugemale ja kaugemale nihkunud.

Rinniselt seisis kiri laual.

Järgmisel hommikul oli tal asi selge. Ta kartis teadmist ja uskus, et saladuse kergemini wõib ära kanda kui hirmsa tõe. Temal oli waid weel üks ülesanne: surnu wiimast tahtmist täita! Ta wõttis kirja ja lisis sinna mõned read juurde, seletuseks wõõrale prouale. Siis läks kiri oma teed. Aga noorel proual polnud hingerahu.

Siis tuli päew, mis talle rahu tõi. Wõõras proua kirjutas:

„Kui suuremeelselt ja üllalt Teie tegutsesite! Sellise inimesega pidi Hans õnnelik olema! Kalli surnu kirja, mis mulle määratud, saadan ma Teile tagasi, sest et see on wiimane, ilus truudusetunnistus Teile. Leidke lohutust, mälestades oma suurt õnne!“

Leonore tundis, kuidas raske surwe ta südamest kadus. Tema ees seisis ta armsa mehe kiri:

„Armas sõbranna!

Täna mõtlen ma lubadusele, mis kord üksteisele andsime, kui sõpradena lahusime, et me üksteist elus täitsa silmast ei kaota, waid üksteisele wastamisi teatame, kas oleme seda õnne leidnud, mis lootsime. Lahke saatuse on mu ruttu üles kannud ja mulle lugupidamist ja suure tegewuswälja too-

nud, mispärast mind paljud kadestawad. Nii on välisel inimesel kõik, mis elus wajatakse, ja seesminegi leiab rahuldust töös. Mis ta aga rikkaks ja õnnelikuks teeb, on naine, kelle ma leidsin. See käiks kõige ta olewuse wastu, kui ma tahaksin Teile tema iseloomupilti kiitvalt joonistada. See ütleb Teile kõik, kui Teile tõendan, et ta see ideaal on, mis ma kord omale elu-seltsilisest kujutasin. Elu temaga annab töötawale inimesele ikka jälle uuesti hoojõudu, mis wajalik on kõrgusele jäämiseks. Ma usun ja tean, et meie armastus saab jääma suureks ja puhtaks.

Kui Teile, armas sõbranna, mulle samast õnnest wõiksite pajatada, siis peaks see minu õnne weel suurendama; sest kõike ilusat ja head, mis elul on, soo-

win ma Teile. Wõib olla see on üleko-hus, et ma selle kirja oma abikaasa teadmata Teile saadan, aga see käiks ta tahtmise wastu, kui ma tema kohta teistele kiitust ütlen. Küll tuleb soodus tund, mil ma talle selle oma wäikese wääratuse awaldan.

Tohin küll loota, et ka Teile oma lu-baduse täidate ja mulle warsti — kui ka lühidalt — wastate.

Terwitan Teid wanu aegu meele tu-letades!“

Leonore istus kaduwa päewa wide-wikus, hoidis oma mehe wiimast kirja oma käes ja wahtis armsale kirjale. Siis wabastas wabastaw nuuksumine ta südame pinge pühas rõõmus. Ta oli armastatud surnu enesele uuesti wõit-nud.

Talunik ja preester.

Ungari kirjanik **Zsigmond Moricz.**

Tema kõrgeaulik härra Borcza istus oma raamatukogus.

Seal walitses mugaw soojus ja wai-kus ja rahu; palju raamatuid seisis lii-kumatult riulitel, kuna väljas sügaw lumi maad kattis. Siis awati uks.

Ilma koputamata ja teretamata as-tus tuppa keegi talunik, asus preestri ette ja kisendas:

„Olete teie preester?“

Härra Borcza ei kohmetunud. Waa-tas, piip suus, rahulikult mehele ja was-tas:

„Jah, mu poeg!“

„Siis,“ algas talunik kohmetult, sest ta oli jämedat wastust oodanud ja pidi nüüd ka oma häält weidi sumbutama, „siis jätke, palun, jutlustamine, sest Teile jutlustate ainult paha.“

„Kuidas nii, mu poeg? Millal olid sa kirikus? Mis kuulsid sa minu jutluses paha?“

„Mina mitte,“ pomises talunik, „sest mina ei waja selliseid kohti. Kui seda ka minu naine teeks! Aga tema on eile, ei tea kuidas, kirikusse juhtunud — et teda tont wõtaks! Ja see wihastab mind.“

Talunik oli kena mees, kandis tina-

nööpidega warustatud talunikugunjat. Oli näha, et ta oli lambakarjane, ja ta kolistas oma karjasekepiga enam tusa-selt kui wihaselt põrandat mööda.

„Jutusta mulle oma häda, mu poeg, reast,“ ütles wana preester.

„Äsi oli nii, härra,“ algas lambakar-jane ohates, „et ma Agnesega abiellu-sin; sest mina olen karjane ja wajan naist, kuna ju ilma naiseta ei saa elada; oleks aga parem naiseta elada, olgugi et kõht uriseb, sest kergem on nälga kannatada kui igawest kära kuulda. Olen juba selline inimene, parem ei söö ma nädal aega midagi, kui et tunni aega tülitsen; armastan rahu; kui mulle aga keegi wastu räägib, siis ei wõi ma seda sallida. Esiotsa lasksin tal rääkida, sest esimese kolme abieluaasta jooksul olin temale nii mõnigi kord selle eest, mis ta mulle tegi, tänulik; aga minu Agnese juures katkeb isegi armsa Ju-mala kannatus, kui ta kord suu awab. See ämmamoor, kes Agnese ristimisele wiis, oleks wõinud oma jalaluu murda, siis ei oleks ta eile kirikusse sattunud!“

Härra Borcza raputas pead.

„Ainult siis, kui ta magab, on mul rahu. Juba kui teda kaugelt kuulen,

jookseb mul külm värin üle selja; poeksin meelsamini maa alla, kui see wõimalik oleks, tean aga, et ma isegi veel seal oma Agnese häält kuuleksin."

"Oli wahest see isik, kes kirikus nii kõwa häälega laulis, Teie naine? Ta istus pahemal pool kolmandas reas?"

"Kõwa häääl oli tal? Muidugi oli see siis tema."

"Ka minu jutlust kuulasta terawasti."

"Seep see ongi!" karjatas mees nüüd nii waljusti, et isegi kokkus. "Seep see on, et ta nii terawasti kuulas. Veel suurem õnnetus on aga, et üldse jutlustasite! Kuidas võib inimene preestrina olla selline pagan ja kõige rahwa ees jutlustada, et seda rahwas mõistab? Miks ei jutlusta Teie ladina keeles? Siis laseksin naise heameelega kirikusse minna."

"Mis sa kõik segamini räägid!" ütles preester pahaselt, "Mis sul siis on?"

"Mis mul on?" pomises karjane ja toetus, oma ette wahtides, kepile. Ka preester waikis hetke ja küsis siis veel kord:

"Mis sul siis on, noh?"

"Et jutlustasite! On juba tõsi, head saab waid kõrtsis kuulda."

"Mis head oled sa kõrtsis kuulnud?"

"Inimesed ütlewad seal, kui mulle mu naine ei meeldi, pidawat ma tema minema kihutama."

Ja ta wahtis selle juures preestrile, et see juba ta pilgust aimaks, mis ta mõtles. Siis seletas ta rahulikult edasi:

"Ja siis wõtsin ma selle julgusejupi, mis mul veel järele jäänud, kokku ning astusin lohele wastu ning peksin ta läbi, aga nõnda, et usun, tal pole enam terwet konti kehas."

"Sina jumalawallatu inimene, sina!" hüüdis preester kohkudes.

"Jumal ees wõi taga, peaasi on, et ma ta läbi wemmeldasin!" Ja talunik ohkas rõõmsasti, samuti edasi rääkides: "Kui kurjaks sai siis Agnes, ütles, et jätab mu sinna paika. Sedap ma

tahtsingi. Oleksin wõinud waljusti naerda ja uskusin juba, et olen õnnelik. Arwasin, et sain maisest wõrgutusest lahti."

"Noh, ja?"

Talunik jatkas lõbusasti:

"Agnes hakkas oma kaltse kokku korjama. Oh, kui hea meel mul oli. Oleksin teda sellejuures heameelega aidanud. Ja eile hommikul läks ta külla wankrit waatama, mis ta asjad oleks ära wiinud. Ah härra, milline hea päew mul eile oli!"

Ta ohkas sügawasti ja muutus tussaseks.

"Noh, edasi. Mis sündis siis?"

"Siis sündis, et kurat ta kirikusse ajas, ja mis olete Teie temale jutlustanud? Mis?"

"Kannata, poeg! Ap. Pauluse 1. Korintuse kiri VII. 10. „Naine ärgu lahuku mehest!“

Mees ajas pea kuklasse.

"No näete, nii tuleb see wälja. Kuidas tohtisite Teie juleta ennast teiste asjadesse segada? Nüüd saan ma ka aru, miks mu naine wankri asemel jala koju tuli! Ja miks ta mulle kohe kaela langes ja ütles, et ta enam pahane ei ole, waid minuga tahab leppida!"

"Siis on ju kõik korras," ütles preester rõõmsasti.

"Tondile korras!" kisendas mees.

"Nüüd! Talwel! Koos elada selle lohega! Kuidas tohtisite minu naisele sellist mõju awaldada?"

"Aga, mu poeg —"

"Mis poegi!" põrutas wihane mees.

"Teise õnne wastu töötada! Önn Teile, et olen rahulik inimene! Kas see kõlab preestrile? Kelle poole pean ma pöörama, kui isegi preester minu wastu töötab! Kas Teil häbi ei ole? Ja tahate olla veel preester! Häbenegel!"

Ta pööras, jättis härra Borcza kohmetult seisma ja löi ukse oma järele kinni.

Türgi vanadsõnad.

Ara usalda juhu naeratust; tema näitab hambaid selleks, et hammustada.

Tuhat sõpra — pole midagi. Ainus waenlane — on palju.

Waesus on tuline särk.

Tundjale seisab kunst rohulehe all warjus, mittetundjale mäe all.

Pole ime, et kanalapsed kaagutawad.

Targa suu peitub südames, rumalal seisab ta keele peal.

Kes otsib weatut sõpra, ei leia üldse sõpra

Ainult kes sawipotti puudutab, võib ta purustada.

Maailma äärel.

Kanada kirjaniku J. D. Curwood'i romaani.

5

„Ja sellise rumala ähwardusega tulete Teie minu juurde, preili Standish? Ähwardusega enna tappap?“

„Kui Te seda nii tahate nimetada — jah.“

„Ja ootate, et ma Teid usun?“

„Jah, seda olin ma lootnud.“

Mani närwid ütlesid üles. Selles polnud kahelda. Pooleldi uskus ta neiu, pooleldi kahtles ta. Oleks neiu nutnud, oleks ta teda püüdnud vähemalt seniimentaalseks teha, ta ei oleks teda iial uskunud. Aga nüüd ei võinud temale nägematuks jääda, kui julgesti ja teadlikult uhkelt neiu esines — isegi kui kõige selle taga peitus — pettus.

Neiu ei alandanud emmast. Isegi märgates Mani filmist wõitlust, ei katsumud ta teda kuidagi wiisi oma kasuks mõjutada. Ta oli ürelnud, mis tal ütelda oli, nüüd ootas ta. Ta pikad ripsmed sirasid pisut. Aga ta filmad olid heledad ja selged, ja ta juuksesid läikisid pehmetsti. Nad läikisid nii pehmetsti ja armastati, et ta seda nähtust iial ei võinud unustada, kuidas neiu seljaga vastu ust seisis, ja seda wõlut, mida ta pakkus ja mis tema sõrmi weel peaaegu wägisi tahtis panna neiu juukseid silutama.

Ta näksas figari otjast tüki maha ja süntas tiku.

„Rosslaud on see,“ ütles ta. „Teie kardate Rosslaud?“

„Teatud suhtes — jah; suuremal osal mitte. Ma naeraksin Rosslaud üle, kui teist ei oleks.“
Teinel

„Miks, tont, oli neiu nii ebamäärane? Miks ei wäljendanud ta oma mõtteid selgesti? Ja tal polnud mõtetki talle seletusi anda. Ta ootas lihtsalt tema otjust.“

„Milline teine?“ küsis Mani.

„Seda ei wõi ma ütelda. Ma ei taha, et Teie mind wihkaksite. Ja Te wihkaksite mind, kui ma Teile tött ütlesin.“

„Siis tunnistate, et waletate,“ ütles Mani jämedalt.

Isegi need sõnad ei wihastanud ega häbis-
tanud neiu, nagu Mani oli pooleldi oodanud. Neiu tõstis ainult kae wäikese taskurätikuga filmade juurde, ja Mani pööras lahtise luugi poole ning imes figarit. Ta teadis, et neiu pisaratega wõitles. Ja tal läks korda neid tagasi hoida.

„Ei, ma ei waleta. Mis ma Teile ütlesin,

on tõsi. Minult sellepärast, et ma waletada ei taha, ei ole ma Teile rohkem jutustanud. Ja ma tänan Teid, et mind rahulikult olete kuul-
lanud, härra Holt. Et Teie mind oma kabiini-
nist wälja ei saatnud, on headus, millest ma
oskan lugu pidada. Olen esinud, see on kõik.
Ma arwasin —“

„Kuidas wõiksin ma seda toimetada, mis
minult nõuate?“ katkestas Mani.

„Ei tea. Teie olete mees. Uskusin, Teie
wõiksite septseda plaane, aga nüüd näen ma,
kui rumal ma olin. See on wõimatu.“

Neiu käsi kobas pikkamisi uste järele.

„Jah, Teie olete jõe,“ ütles Mani. Ta hääli
oli pehmem. „Urge laske endid sellistest mõte-
test wäljutada, preili Standish. Minge tagasi
oma kabiini ja katstuge magada. Rossl-
landi pärast olge nuretu. Kui soovite, et ma
asja temaga korda ajan —“

„Head ööd, härra Holt.“

Ta awas uste. Wälja astudes pööras ta
weel lord, waatas temale otja pisarfilmil ja ta
filmad naeratasid.

„Head ööd!“

„Head ööd!“

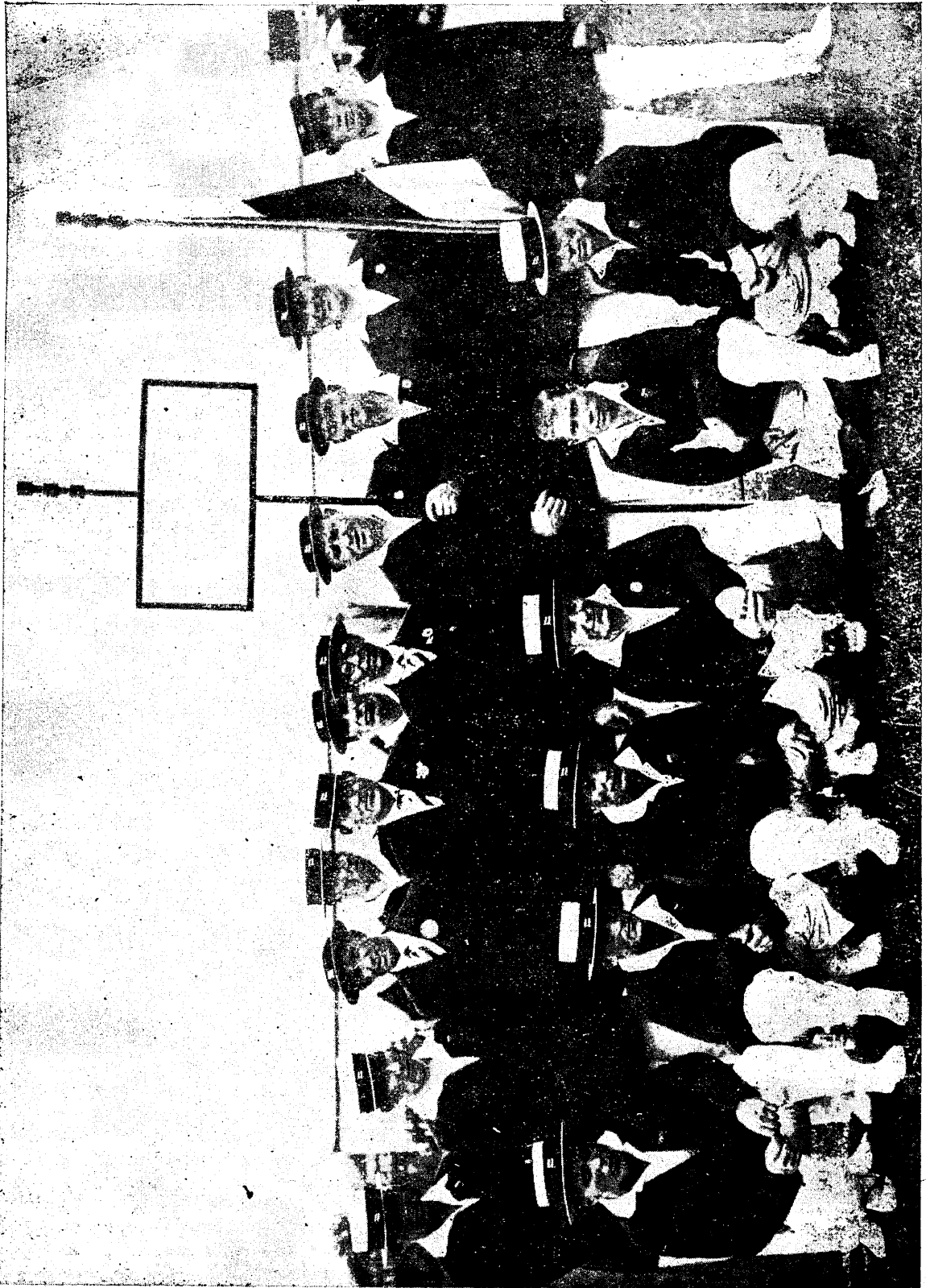
Üks läks tema taga kiini.

Mani kuulis, kuidas ta sammud kaugenesis.
Lähemal hetkel oleks ta tema tagasi kutsunud.
Aga see oli juba hilja.

8

Pool tundi istus Mani ja suitsetas figarit.
Südames ei tunnud ta sugugi nuugawust. Mary
Standish oli tema juurde tulnud kui sõjamees
ja nagu sõjamees oli ta sealt ka wapralt lah-
kunud. Aga kui ta lahkus, oli Mani tema näol
wiimase hetkel arwanud nägewat walu, uhket
kahetsust, wõib olla isegi kaastunde inimese
— wõi wõis see olla isegi kaastunde inimese
wastu. Mani ei olnud üsna kindel, mis see
oli olnud — igatahes mitte meeleheide.

Neiu ei olnud wirisemud; isegi kui tal pi-
saraad filmis seisid, ei olnud ta ainu pilguga ega
sõnaga temalt kaastunnet wirisemud. Mitte neiu,
tema oli näidanud ennaft kunnis nõrgana. Ja
Manil oli suitsetades häbi. Seft temale oli
selge, et ta ennaft mitte nii polnud ülewäl
pidanud, kuidas neiu seda temalt oodanud —
wõi ta ei olnud ennaft mitte näidanud sellise
juure narrina, nagu neiu seda oodanud. Ta ei
ofanud seda otjustada.

Eesti sportlased Amsterdumis.

Wasakult püsti: K. Laas, O. Käpp, Joh. Willemson, N. Feldmann, peaesindaja H. Tammer, O. Pohla, A. Weiss, A. Luhaäär, A. Rosenberg, G. Kalkun, W. Palm. Kükitawad: O. Luiga, W. Wäli, L. Kukkk, A. Kusnets, A. Kask, A. Praks.

See oli mõis olla esimene kord, et ta ühe naise pärast nii sügavasti järele mõtles ja tema teguviisile katsus põhjust leida. Aga ta tunnustas julgust, kus ta seda nägi; see oli midagi, millest ta aru sai ja mida ta juba maast madalast tundis. Ja neiu oli väga julge olnud, kui ta dieti järele mõtles. Aga ta ennaft igatahes ei mõinud tappa. Sellele ahwardusele oli ta enese ainult kiskuda lastanud sel hetkel, mil waja oli teda kiirele otjustamisele ajada. Aga oletus, et Mary Standishi taoline neiu enese mõiks tappa, oli otseteed naeruwäärat. Julgesti oli ta tema juurde tulnud, see oli kindel. Ja ta oli oma külastuse põhjuse ainult üles puhunud.

Aga ijegi pärast mõtiskelermist ja selle otsuse leidmist ei tunnud Alan eneses rahuldustunnet. Wastu tahtmist mäletas ta teatud sünnuusi, mis äkilise tunnetekemise järsu rõhu all olid sündinud. Ta katsus oma rumalaid mõtteid kõrvaldada, wahetas sigari lühikese piibu wastu ja süütas selle põlema. Siis käis ta nagu suur loom wäikeses puuris oma kabiinis ringi, kuni ta oma pea wiimaks lahtisest luugist pooleldi wälja pistis, selgeid tähesilmi waatles ja pehmel meretuulul oma tubaka aroomi lastis kaugele kanda.

Pikkamisi rahunes ta. Mõistus sai jälle mõimuse. Kui ta täna õhjel preili Standishi wastu oli olnud pisut wali ja kare, siis tahtis ta homme tema ees wabandada. Siis oli wististi ta neiu juba tafakaalu kätte saanud ja nad rõõpsid wäikesse kummalise seikluse üle naerda. Seda tegi wististi wähemalt tema.

„Ma pole uudishimulik,“ kinnitas ta enesele, „ja mind ei huwita, milline narr tuju ta minu kabiini ajas.“

Aga sellegipärast suitsetas ta kirglikult ja naeris mõrudalt. Ta olesk Roslandi heameelega uuisutamud, aga see kerkis talle tahtmatult mõttesse ja ühes temaga Mary Standishi sõnad:

„Seletaksin ma Teile kõik, siis wihkaksite mind!“

Nii wõi farnafelt oli ta temale ütelnud, sõnu ei olnud tal enam meeles. Ja ta ei tahtnudki neid meelde tuletada, sest temal polnud kõige sellega asja.

Selles segases helemuses kustutas ta tule ja heitis woodisje. Ja hakkas mõtlema oma asundusele. See oli mõnusaam. Kümwendat korda arnutas ta, kui kaua see weel mõiks kesta, kuni Gndicoti mägestiku jääliugustikurwall teda mõis teretada. Karl Lomaniga, kes järgmise laewaga järele tuli, sai ta Unalaskas kofku ja feakt tahtsid nad üheskoos Nomesse sõita. Umbes näbala tahtis ta wiibida Sewardis, siis läks ta mööda Kobukit, Royukuffe ja teisi jõ-

gefid mööda üles põhja poole, kuni ta wälja jõudis. Iiwiliseeritud inimeste wiimastelt teilt ja saabus oma karjade ning inimeste juurde. Ja metfik Smith läks temaga. Koduigatsusest täidetud talwe järele oli see kõik meelitaw äriratus. wahend mõnufate unistuste jaoks.

Kuid kuidagiwiiji pettusid ta ootused. Jkka jälle libises metfik Smith temast eemale ja tema asemele astus Rosland. Ja Keof muutus naerdes Mary Standishiks, kes teda raskesti piinas. See farnanes Keofile, mõtles Alan poolnes — sest see neiu piinas alati kedagi.

Järgmisel hommikul oli ta jüda kergem Päite oli juba tõusnud ja paistis, kui ta ärkas, tema kabiini seintele. All kuulis ta meremühinat. Jdas oli Alaska rand sügawjuurine udu, aga St. Eliaje mägestiku walged tipud seisid selle taga päitejsttäidetud taewas nagu lumised liipud.

„Nome sõitis täie kiirusega edasi; ta masinad põksusid nagu kaskitsüda. Mül müli järele kadus nende taga kohutaw weji ja ruttu wähe-nes maa nende ja Unalaska wahel, mis Meuti saarestiku ja maa wahelkohal seisis. See tähendas aja kaotamist, mida Cordowa rannale pööramine tegi. Ja kui ta mõtles Cordowale, tuli talle meelde Mary Standish.“

Ta pesi ennaft, ajas habeme, riietus ja läks, ikka weel neiuile mõteldes, einetama. Mõte, et neiuga kofku saab, kohutas teda pisut. Wõimalus, millega neiu teda ahwardanud, oli ligidal. Ja ta kartis kohmetuid hetkeid ja pahu äpardusi ijegi siis, kui ta neiu eest otsetohe wastutaw ei olnud.

Aga Mary Standish hoidus talle etteheiteid tegemast. Ta oli juba lüua juures ja polnud sügugi kohmetu, kui Alan tema wastu istet wõttis. Neiu näos oli jälle wärwi — Alan pidi mõtlema metsroosidele tundras. Ja neiu filmad paistid tema arust olewat sügawamad ja ilusama läikega kui iial enne.

Neiu noogutas temale teretades pead, naeratas ja jatkas jutujamist, mis ta oma naabrinna nähtawasti filmapilguks oli katkestanud.

Manil ei olnud mõtet kuulda, aga mingi asi suudis teda tahtmatult selleks. Ta kuulis, et neiu naabriina sõitis Noorwikk, mis Kobuki jõe kaldal seisis, et seal õpetajannaks hakata maa pärisrahwakoolis, ja et ta Dawsonis juba palju aastaid õpetajannaks olnud. Ta tundis ka Belinda Mulrooney lugu hästi. Alan kuulis jutust, et Mary Standish suurt huwi ilmutanud, sest õpetajanna, preili Kobson, lubas temale jaata Belinda Mulrooney päewapildi, kui preili Standish temale aadressi annab.

Mary Standish wiiwitas, ütles, tema ei

teadwat weel oma kindlat asukohta, aga ta tahtwat preili Robsonile Norwikkil kirjutada.

„Teie peate kindlasti oma sõna?“ küsis preili Robson.

„Jah, selle ma pean.“

Alan tundis kergendust. Neiu oli nii tase rääkinud, et Alan oletas, et ta temast ei tahtnud kuulnud olla. Selge oli, mõnetunnine magamine ja ilus hommik olid neiu meeleolu muutnud. Alan ei tunnud enam vähematki vastustus-tunnet, mis tal milgi konibel ei olnud tahtnud meelest minna. Minult narr, kiinitas ta enesele nüüd, mõiks neiu olekus midagi traagilist märkata.

Lõuna- ja õhtusöögi puhul polnud lugu teistiti. Päeval Alan neiu ei näinud; see näis temast eemale hoidwat ja see meelbis temale. Tema mõis jälle täitsa normaalselt teistele huvidele pühenduda. Ta waidles Alaski poliitika üle juttetamisjalongis. Juttetas oma musta piipu, kartmata kedagi haawata, ja kuulas juttu wabadusetundega, mida ta oma esimesest kohtamisest saadik neiuaga enam polnud tunnud.

Uga kui öö edenes ja ta laemalael oma kahemililist jalutuskäiku sooritas, waldas teda kummaline ühitudus. Midagi puudus tal. Ta ei tunnistanud enesele, mis see oli, kuni ta äkki nägi Mary Standishi kabiinist reelingu äärde astumat.

„Hette aega wiitvitas ta, siis astus ta rahulikult neiu juurde.“

„Oli imeilus päew, preili Standish,“ ütles ta, „ja juba mõne tunni pärast jõuame Cordowasse.“

Neiu pööras waewalt nägu ja wahtis edasi ifka tihedamaks muutuwasse pimedusse.

„Jah, oli imeilus päew, härra Holt,“ korwas neiu, „ja mõne tunni pärast tuleb Cordowa.“

Siis jatkas ta sama pehme, liigutamatu häälega:

„Ma tahaksin Teid äsja öö eest tänada. Teie wiisite mind suurele otsusele.“

„Kardan, et ma Teid palju ei aidanud.“

See mõis kaswawa pimeduse tagajärg olla, aga Alan uskus nägewat, et neiu olad tuttatafid.

„Arwasin, et on faks teed,“ ütles neiu, „aga Teie näitafite mulle, et on olemas ainult üks tee.“ Ta hääl näis pisut wabisewat. „Olin rumal. Uga, palun, unustame selle. Tahaksin mõnelda mõnujamaitle asjule. Seisan suure eksperimenti ees ja see wajab kõike mu julgust.“

„See läheb korda, preili Standish,“ ütles Alan kindla häälega. „Mis Te iial algate, sel on tagajärge. Tean seda. Kui Teie sellega arwate seiklust Alaskasse tulla, kus tahate õnne otsida ja elu leida — siis läheb see hästi korda. Seda wõin Teile kinnitada.“

Neiu wakis hetke ja ütles siis:

„Tundmatu on mind alati mõlunud. Kui me eile seisime Skagways mäe jalal, awalbasin Teile peaaegu imelikku usu, mis mind waldab. Usun, olen kind juba elanud, warem, kaua aja eest, kui Ameerika oli alles wäga noor. Mõnikord on see tunne minus nii tugem, et pean seda uskuma. Wõimalik, et olen jõe. Uga kui mägi nagu ukseawaus tagasi wajas ja ma Skagwayd nägin, siis teadsin ma, et ma midagi selletaolist mingil ajal kusagil juba pidin olemas näinud. Ja mul olid sellest olnud kummalised wiirastused. Wõimalik, et see minuist waid lollus on, aga see mõte julgustab mind mu eksperimenti teostama. Tema — ja Teie!“

Äkki waatas ta Alanile ja ta silmad loitsid.

„Teie — ja Teie kahtlus ning jämedus,“ jatkas ta; ta hääl wabises weidi, kui ta enda Alani ees küünalstirgeks ajas. „Ma ei tahtnud Teile midagi ütelda, härra Holt. Uga Teie andsite mulle võimaluse ja see mõiks Teile wähest hea olla — tagant järele, niipea kui homme päew möödub. Tulin Teie juurde, sest et ma Teid jöleduses olin üle hinnanud. Uskusin, et olete teistlugune — nagu Teie mäed. Metasin Teid arwahale, arwasin Teid puhtaks, julgeks inimeseks, kes kõigist kõige paremat usub, kuni wastand selgitatakse. Ekstisjuuresti Teie esimesed mõtted, kui ma Teie juurde kabiini tulin, on mind kahtlustanud. Teie wihasastite ja kartsite. Jah, Teie olite kartlik — kartsite, et midagi sünnib, mida Teie ei tahtnud. Teie arwastite mind peaaegu liiderlikuks. Ja uskusite, et walestan, ning ütlesite mulle seda ka. See polnud peen, härra Holt. Polnud sugugi korras. Oli asju, mida ma Teile seletada ei tahtnud ega wõinud, aga ma ütlesin Teile, et Rossland kõigeft on informeeritud. Ma ei waikunud kõike. Ja uskusin, et olete küllalt kiipse ja õilne mõtlema, et ma Teid oma — sõprussega ei rüweta, ifegi kui Teie kabiini tulen. Oo, mul on usku endasse — ega mõtelnud, et mind wõidaks arwata walelikuks ja mõistmatuks!“

„Mu Jumal!“ hüüdis Alan. „Uga kuulge ometi — preili Standish —“

Neiu lahtus tema juurest nii äkki, et tema liigutus, neiu tagasi hoida, asjataks õjutus. Neiu kadus uksest, weel enne kui ta temale järele jõudis. Weel kind hüüdis ta tema nime, aga neiu sammud kajasid juba kaugel ülewalt.

Alan jäi lööduks seisma; ta käed läksid rusikasse, ta nagu kahwatas samasuguseks kui neiu nagu. Neiu sõnad halwasid ja uimastafid teda. Ta nägi ennast tema filmis paljana, neiu nägi teda teistlugusena, kui ta tõesti oli. Ja selles seisus ta ülekohus. Tema oli talitanud ainult oma arusaamise ja mõistuse järele

— vähemalt armas ta seda selleks. Kui ta enamast sellepärast oli üleval pidanud neetud narrina —

Õtustawalt läks ta neiu kabiini juurde, et neiuale põhjust anda oma paha õtust tema suhtes muuta. Kuid usktagune oli pime. Ja kui ta koputas, ei tulnud kabiinist wastust. Ta ootas, koputas weel kord, kuulatas. Ja ikka enam wabandusi tuli talle oodates meelde. Wiimaks oli ta pooleldi rõõmus, et üks ei awanenud. Ta uskus, et preili Standish kabiinis wiibib ja tema tuleku mõttest aru saab, ilma et tal waja oli enamast weel sõnadega wabandada.

Ta lahkus ja laitis neiu wale arwamiist ikka enam. Tal polnud sugugi mugaw tunne, kuigi küljest ta asjale ka waatas. Ikka seisis tema ees neiu haledad silmad, tore juuks, uhkus ja waprus, millega ta temale wastu tulnud. Ta nägi ikka weel pisaraid nagu diamante ta põskedel, kui ta eile õhtul oli tema kabiinis seisnud. Kuidagiwiisi oli ta wõime lafanud kindel olemast. Ta teadis seda. Midagi, mida ta ei mõistnud, seisis tema wastas. Ja selle eest tegi neiu teda wastutajaks.

Jutud suitsetamisesalongis teda täna ei huvitanud. Tema katked neist osa wõtta olid sunnitud. Kõlaw jazzbandimuusika effitas teda juures saalis, ja pisut hiljem filmitses ta tantsu nii pahaselt, et keegi selle kohta märkuse tegi.

Rossland tantsis ühe elegandi noore blond-peaga. Neiu waatas talle naeratades silma; ta õru põsk seisis tema õlal, kuna Rosslandi nägu ta loffidel nõjatas, kui nad tantsupaaridele tähelepanematud olid.

Alan pööras näo kõrwale ja lahkus; wastiti mõte Rosslandi juhete kohta Mary Standishi wastu tungis talle pähe. Ta läks alla wahe-tekile. Indiaanlased olid enese waiwadest tehtud eesriide läbi teistest ja walgusest lahutanud; waiwuse järele õtustades magasid nad. Pikkamisi mööbus õhtu. Isegi piip ei maitse- nud temale, weel vähem sigar, millega ta hiljem katset tegi

Ta läks oma kabiini. Ja teadis, et oma elus wõitles uue ilmutusega, kuigi ta enamast alateadwalt katsus petta. Oli, kuidas oli, aga tal oli kindel nõu sellest wõitlusest wõitjana välja tulla — wõitlusest Mary Standishi ja tema wahel. Mary Standish, tema sale iludus — sellised asjad polnud teda siitamaani weel iial puudutanud.

Pikkamisi tegi ta enese riietest lahti, läks wõitluse ja katsus lugeda, mis tal ainult pooleldi korda läks. Sõnad möödufid ta filmist, luges unustas ta, mis luges.

Kell kümme lõppes muusika ja tants — waiwus lastus laewale. Raamat hakkas teda äkki elawamalt huvitama. Ta süttas jälle figari ja suitsetas mõnuga. Kaugel kuulis ta laemakella lööke — kell oli ükssteiškümmend, siis pool kaksteiškümmend, siis keddõ. Täheb muutusid segasemaks, ta märkis koha, kus peatas ja pani raamatu uniselt lauale.

Nad pidid lähenema Cordowale. Ta wõis tunda laewakiruse wähenemist ja laewamasi- nate tasemat koputamist. Arwatawasti olid nad juba St. Gliase maaninast mööda ja sõitsid kalda poole.

Ja siis kolas äkki ühe naise läbitungiw kisa, täis kohkumist ja furmahirmu. See oli kisa, mis pani were joontes tarduma, kuna Alan woodist välja kargas. Kaks korda lajas ta, teine kord muutus ta hoigawaks kaebeheliks ja sellele järgnes ühe mehe kähjsem karjatus. Jalad ruttasid tema alnast mööda. Ta kuulis weel üht karjatusi, siis kasku. Ta ei saanud sõnadest aru, aga üegi laew näis kasku kuulwat. Masinad jäid äkki wait, järgnes mas- tasmantöwer ja hädakella helin laelt, kutsudes meeskonda laewalaele.

Alan seisis oma kabiini ukse ees ja teadis, mis oli sündinud. Keegi oli üle parda sukkinud. Ja sel hetkel lahkus temast kõik jõud ning tugewus, sest Mary Standishi kohkunud nägu näis sel hetkel tema ette kerkawat, ja neiu ütles temale oma rahuliku häälega, et seep see teine tee ongi.

Alani nägu kahwatas, kuna ta õõkine selga kiskus, ukse lahti lüktas ja nõrgasti walgustatud koridori mööda edasi jooksis.

9.

Masinate wastliikumine polnud laewa weel seisma pannud, kui Alan lahtisele laele jõudis. Ta wõitles weel wõinuu wastu, mis teda tahtis tagasi hoida, ja ujus pikkamisi edasi.

Alan kuulis kiireid samme, hääli, pöörawa laewakere raginat. Tüürpardapaat lasti wette, meri oli rahulik. Rapten Rifle oli juba enne teda kohal, pooleldi riides; teine ohwitser jagas kiireid kasku. Tõsin reisijaid oli suitsetamisesalongist tulnud. Minult üks naine oli kohal. Ta seisis pisut tagapool, teda toetasid ühe mehe käed, kuna ta oma näo oli peitnud kättesse. Alan waatas mehele ja tema wälmu- sest märkas ta, et see naine oligi see, kes karjunud.

Ta kuulis, kuidas paat wette sulpsas, kuulis aerude häält, aga see kõik näis tulewat kaugel. Suur nõrkus oli ta wallanud ja ta kuulis waid naise ägedat muuksumist pisut sel- gemini.

Ta läks tema poole ja lagi näis ta jalgade all wankuwat. Talle tungis teadmusesse, et hull inimesi kokku kogus, aga temal oli filmi waid nende kahe jaoks tagapool.

„Oli see mees — wõi naine?“ küsis ta.

Talle paistis, nagu ei oleks ta oma häälega rääkinud. Sõnad lahkusid ta huultelt wägisi. Ja teine, kelle õla nojale naine murtult nõjatas, waatas liikumatule, kivistunud näole.

„Naine,“ wastas ta. „See on minu naine. Me istuime siin, kui ta reelingule ronis ja meresse kargas. Wu naine kisas, kui ta teda nägi kargamas.“

Naine tõstis pead. Ta nuuksus weel ifka. Kuid ainult kohkumine oli ta filmis, mitte pisarad. Ta käed wõtsid mehe käewarrest kinni. Silmaaeu katjus ta rääkida. Mees laskis pea norgu ja katjus teda rahustada. Ja siis seisid äkki kapten Rifle nende kõrwal. Ta nagu oli kohkunud.

„Kes see oli?“ küsis ta.

„Minu naine usub, et preili Standish.“

Man ei teinud wähematki liigutust, ei lau-
sunud sõnagi. Silmapilguks näis ta peas midagi olemat korratusse sattunud. Ta ei wõinud selgesti kuulda, kõi näis kaduwat uduloori. Aga see tunne lahkus temast sama ruttu kui ta oli tulnud, ilma et seda ta kahwatuft näost oleks olnud märgata.

„Jah, neiu Teie lauaft. See ilus neiu. Nägin teda selgesti, ja siis — siis —“

Kapten kattesas kõne naisel, kes ägedasti nuuksus.

„Te tohiksite effida. Mina ei wõi uskuda, et preili Standish midagi sellist wõiks teha. Seda kuuleme warsti. Kaks paati on juba otjinas, kolmas järgneb neile kohe.“

Ta ruttas minema, wiimased sõnad üle õla tagasi heites.

Man ei liigutanud emast. Tema peaju selgus wapustuseft, mis teda tabanud. Kummaline rahu walbas ta.

„Kas olete täiesti kindel, et see oli neiu minu lauaft?“ kuulis ta emast ütlewat. „Kas Teie tõesti ei effi?“

„Et,“ wastas naine. „Tema oli nii wäike ja ilus, et see mulle tihti filma torfas. Nägin teda selgesti tähtede walgel. Ja tema nägi mind parajasti, kui reelingule ronis ja wette hüppas. Wõisin peaaegu wanduda, et ta mulle wastu ueratas ja midagi tahtis ütelda. Ja siis — siis — hüppas ta!“

„Mina ei teadnud, mis siis sündis — alles kui mu naine kisas,“ lihas mees. „Istusin parajasti näoga tema poole. Ma jooksin reelingu äärde, ei näinud aga peale kiikwee midagi enam.“

„Ta pidi kohe põhja minema.“

Man pööras minema. Ta tungis wäiksest läbi ärewalt küsiwa hulga, aga ei kuulnud nende küsimusi, waewalt kuulis ta nende hääli. Midagi ei kiirustanud teda, pikkamisi ja tarretu rahuga sammus ta kabiini juurde, milles Mary Standish pidi wiibima, kui nägija naine ehk ometi, ehk ometi oli effinud ja enesetapja mitte ei olnud Mary Standish.

Ta koputas waid torra.

Siis awas ta ukse.

Mingisugune kiljatus ega protest ei kajanud talle wastu. Ta teadis, et tuba tühi oli, weel eme kui ta elektritule põlema keeras. Ta oli seda juba alguseft saadik teadnud, sest hetkest saadik, mil ta oli kuulnud naise kisa. Mary Standish polnud enam seal.

Ta waatas ta woodile. Sel padjal oli ta pea puhunud, ta nägi weel selgesti neiu pea aset. Wäike kortsunud taskurätik seisid woodi-waibal. Ta wähesed asjad seisid korrapäraft laual. Siis nägi ta tema kingi ja sukke; kleit seisid woodil. Ta wõttis neiu ühe kinga ja hoidis seda oma külmas, kindlas käes. See oli wäike king. Ta sõrmed pigistasid kinga nagu paberi lõssi.

See oli tal weel käes, kui ta kedagi oma taga kuulis. Pikkamisi pööras ta ja nägi kaptent Rifle, kelle nagu wahafarma oli. Silmapilgu ei rääkinud kumbki. Kaptent waatas lõssi-pigistatud kingale Mani käes.

„Paadid läksid ruttu,“ ütles ta kähisewalt. „Saine laewa waewalt kolm miili kaldast eemal seisma. Kui ta ujuda oskab — siis on weel lootust —“

„Tema ei uju,“ wastas Man. „Mitte sel-
lepäraft ei hüpanud ta meresse. Ta on surunud.“

Kuiwalt imestas ta ise oma häälerahu. Kapten Rifle nägi, kuidas Mani otsaesisele sooned turjusid. Aastate joofful oli ta ühe ja teise tragöödia nägija olnud. Need polnud temale wõõrad ja ebaharilikud. Kuid Mani sõnu kuuldes lehwis nagu imestus ta näost üle. Aga see wajas ainult wähe sõnu, et kaptentile äsja õb sündmust seletada, ilma et waja oli üffikasjadesse minna. Kaptent käsi seisid Mani teraska-redal käewarrel, kui ta oli lõpetanud.

„Räägime Rosslandiga, kui paadid tagasi tulewad,“ ütles ta.

Ta tõmbas Mani kabiinist wälja ja lukustas ukse.

Alles kui Man jälle oma kabiinis riibis, märkas ta, et tal lõssiwigistatud king weel käes oli. Ta pani selle woodile ja riietus ruttu.

Siis läks ta ahtrisse, kust kaptent leidis.

Poole tunni päraft tuli esimene paat tagasi

Wiis minutit hiljem tuli teine, siis kolmas; kuna sõitjad reelingu äärde tungisid, jäi Allan tagasi.

Tema teadis, mis oli oodata.

Jutukõmin tungis paljudest kõrdest nagu sumbutatud muussumine tema juurde — paatide oskimine oli olnud tagajärjetu!

Ta läks ära. Ei tahtnud inimeste silmi näha, nendega rääkida, ega kuulda, mis nad ütlevad. Ja minnes hoigas ta — lammatatud karjatus täis sifemist piina wabanes ta huultelt. Ta sai aru, kui lähedal ta seisis sukumisele. Ja midagi muud ei kartnud ta nii. Tema kuulus meeste hulka, kelle esimene seadus on saatuselöötkide all mitte paenduda. Minult suure waewaga sai ta jagu ihast, käsi mere poole wälja sirutada ja Mary Standishi paluda, woogudest jälle ilmuda ja temale andeks anda.

Masinihulka, ilma märkamata liikus ta edasi. Tema kahwatu nägu oli kui mask, millest mingi suremärk läbi ei tunginud. Ta filmis peitus surmaw külmus. Südametuks oleks wõinud teda nimetada see naine, kes karjus, ja õigusega. Tema süda oli surnud ja läinud.

Raks meest seijid Rosslandi ufse ees, kui ta juuna jõudis. Üks neist oli kapten Rifle, teine Marston, laewaarst. Kapten koputab, kui Allan nende juurde astus. Ta katsus ust awada. See oli lukus.

„Ma ei suuda teda awatada,“ ütles ta. „Ja ma ei ole teda reisiijate hulgas näinud.“

„Mina ka mitte,“ ütles Allan.

Kapten Rifle katsus ust oma peawõtmega awada.

„Uusun, asjaolud lubawad seda,“ ütles ta. Kuid warsti waatas ta lohmetult üles. „Üks on jeeft kinni, wõti on ees.“

Ta pörutas rusikaga ufsele ja loobus alles siis, kui ta sõrmekondid punased olid.

Sees polnud midagi kuulda.

„Kummaline,“ pomises ta.

„Wäga kummaline,“ kinnitas Allan.

Ta seisis seljaga wastu ust. Teigi wäikeste liigutuste ja liikas selle siis ainsa nõkuga sisse. Kahwatu walgus tungis korridori lambist kabiini. Mehed wahitijid tarretult üksteisele.

Rosslaud lamas woodis. Nad wõisid ta nägu ahmaselt näha; see oli ülespoole pööratud, nagu wahiks ta laste. Aga isegi nüüd ei liigutunud ta ega rääkinud.

Marston astus tuppja ja keeras tule põlema.

Kümme sekundit ei liigutunud end ükski mees.

Siis kuulis Allan, kuidas kapten Rifle nende taga ufse kinni pani ja Marstonile lohkudes sõjistas:

„Mu Jumal!“

Rosslaud polnud kaetud. Ta oli riidest lahti ja ise seliti woodis. Käed oli ta wälja siruta-

nud, pea tagasi wisanud, suu oli tal lahti. Ja walge löuend, millel ta lamas, oli punane merest, mis üle woodiääre ka põrandale oli tilkunud. Ta filmad olid üsna kinni.

Niipea kui esimene wapustus möödunud, ajus dr. Marston kohe asja kallale. Ta kummardas Rosslandi kohale ja sel hetkel, mil tal selg nende poole, lohtasid kapten Rifle ja Maui pilgud. Ühine mõte — ja samal hetkel ka ühine kahtlus — walgatas neis.

Marston hakkas nüüd üsna kutsjekohaselt kiilmalt rääkima.

„Noapiste just kopu parempoolse külje ligidal, kui ta ei ole temasse tunginud. Ja raske pigistushaaw silma kohal. Surnud ta ei ole. Jätke ta nii, kuidas ta on, kuni ma oma arstiriistadega ja sidematerjaliga tagasi tulen.“

„Üks oli jeeft lukus,“ ütles Allan, kui doktor lahkus. „Ja aken on kinni. See näib wälja kui enesetapmine. Wõimalik — mõlemate wahel oli kokku räägitud — et Rosslaud mere asemel pidi selle tee walima.“

Kapten Rifle lastus põlwili, waatas woodi alla, murkadesse, tõmbas woodiwaiba ja liud tagasi.

„Nuga ei leidu,“ ütles ta karedasti. Lähemal hetkel lihas ta: „Almal on punased plekid. Enesetapp see ei olnud. See oli — “

„Mõrtsukatöö.“

„Jah, kui Rosslaud sureb. See sündis lahtrise akna kaudu. Keegi kutsus Rosslandi akna juurde, andis talle hoobi ja pani siis akna kinni. On ka wõimalik, kui Rosslaud siin istus wõi seisis, et mõni pika kätega mees siia sisse wõis ulatada. Mees oli see, Allan. Seda peame uskuma. See oli mees.“

„Muidugi mees,“ noogutas Allan kinnitades.

Nad kuulsid Marstoni tagasitulekut; ta polnud üksi.

Kapten Rifle osutas ufsele.

„Parem oleks, kui lähetsite,“ arwas ta. „See on laewa asi ja Teie ei tohiks soowida, et Teid jellesse kistakse. Tulge poole kummi pärast minu kabiini. Mul wõiks Teiega weel midagi rääkida olla.“

Teine ohwitser ja maksimeister läksid ühes doktoriga Allani mööda, kui ta Rosslaudi kabiinist lahkus. Nad läksid kabiini ja ta kuulis ufse kinnipanekut. Laew wabises tema jalgade all ja ta läks edasi. Ta läks Mary Standishi kabiini, korjas neiu asjad hoolikalt kokku ja pani nad wäikesesse käsitasusse, millega neiu laewale oli tulnud. Alma kuidagi katsumast tasuta warjata, wiis ta selleoma kabiini ja pakkis ise oma pakid. Siis otsis ta meesiku Smithi üles ja seletas, tema kawatuste ettenägematu muutus sundiwat teda Cordomas peatama.

Rapteni juurde kõnelema jõudis ta tublisti wiis minuti hiljem.

Rapten Rifle istus oma kirjutuslana ees, kui Alan sisse astus. Ta osutas peaga toolile.

„Me jõuame tunni aja pärast Cordowasse,“ algas ta. „Dr. Warston ütleb, Rossländ jääb elama, aga meie ei või nuidugi „Nomega“ seniks sadamasse jääda, kuni ta rääkimisewõime jälle tagasi saab. Pistke lõõdi temale afnaft, seda mõistju wanduda. On Teil midagi — mõttes?“

„Minult üks asi,“ vastas Alan; „olen otustanud niipea kui võimalik maale minna. Võimalik, et ta veel leiab, ja kannan tema eest siis hoolt. Mis puutub Rossländi, siis on see mulle üks koif, kas ta ellu jääb või sureb. Mary Standishil ei ole midagi tegemist kallalekippumiseega, mis tema juures toime pandi. See juhtus juhuslikult ühel ajal ja see on koif. Kas ütlesite mulle meil laewa seisukoha, kui neiu merre hüppas?“

Minult suure waewaga hoidis ta oma nähtawa rahu alal. Ta ei tahtnud Rapten Riflele näidata, milline tähenähtus sel surmatragöödiäl tema kohta oli.

„Olime seitse miili Gyaki jõe kaldalt kaugel, piisut edela pool. Kui meri ta keha kaldale uhub, siis tohiks see sündida saare juures või manneril ida pool Gyaki jõe. Mül on hea meel, et tahate seda waewa näha. On veel lootust. Ja ma loodan, et ta leiab.“

Rapten Rifle tõusis ja jalutas edastagasi. „See on raske lõõf laewale — seft see on minu esimene väljasõit,“ ütles ta. „Aga ma ei mõtle „Nomele.“ Mu Jumal, see on kole. Oleks see keegi teine olnud — keegi —“ Ta näis neisse sõnadesse lämbumat ja tegi kättega meeleheitlikke liigutusi. „On raske uskuda — on peaaegu võimatu uskuda, et Mary Standish enast meelelbi tahtis tappa. Jutustage mulle veel kord, mis Teie kabiinis sündis.“

Wägisi ärewust oma hääles sumbutades, korvas Alan lühidalt teatud üfifikasju neiu kllas-tufest. Aga hulga asju, mis neiu temale ufaldamalt teatanud, jättis ta awaldamata. Ta ei lausunud sõnagi mõjust, mis Rossländ neiu awaldanud, jamuti hirmust, mida neiu tema vastu tundis. Rapten Rifle nägi ta wahwat waewa, ja kui Alan lõpetas, kahmas ta tema käest kinni ja waatas temale mõistwalt silma.

„Teie ei ole wastutanud — mitte nii wäga kui usute,“ ütles ta. „Urge mõtte seda nii sündamesse, Alan. Aga leidke ta. Leidke ta, kui mõite, ja teatage seda minule. Teie teete seda — Teie teatate mulle?“

„Jah, teatan.“

„Ja Rossländ. Tema on mees, kel on

palju waenlasi. Olen weendunud, tema mõrtsukaline waenlane wiibib weel laewas.“

„Kahlemata.“

Rapten wiivitab. Ta ei waadanud Alanile, kui ütles:

„Preili Standishi kabiinis pole midagi, see on tühi. Jsegi ta tasku on kadunud. Urwafin, et nägin seal mõnda asja, kui Teiega seal wiibisin. Aga wististi effisin ma. Ta wistkas wististi koif meresse — enne kui wette hüppas.“

„See on wäga võimalik,“ vastas Alan kõrwale pöigates.

Rapten Rifle koputas sõrmeotsadega oma lauale. Tema nagu nägi sumbutatud kabiinivalguses hall, wana ja kuuwetu wälja.

„See on koif, Alan. Jumal teab, ma annafin oma elu, et neiu jälle tagasi saada, kui aga mõistju. Ta tuletas mulle kedagi meelde — kedagi — kes nüüd juba kaua surmud on. Sel-lepärast astusin ma laewamäärustest üle, kui ta Seattles nii kummaliselt pardale tuli, ilma et oleks platji tellitud. Oleks ju pidanud ta maale tagasi saatma. Aga nüüd on ta läinud ja kõige parem on küll, et Teie ja mina selle wäheste, mis aimame, oma teada hoiam. Ma loodan, Teie leiab ta ja siis —“

„Teatan sellest Teile.“

Nad andsid üksteisele kätt ja Rapten pidas sellest weel kinni, kui nad ufse juurde läksid ja selle awafid.

Laewas oli äkki muutunud, tähed olid kadunud, kaehlik siin wingles tumeda mere kohal.

„Life,“ ütles Rapten.

Ta enesewalitus oli kadunud, olad sorakile, ja wärin ta hääles andis Alanile põhjust otse-teed wälja pinedusse waadata. Ja siis jattas ta:

„Rossländi saadame Cordowas haigemajja, kui ta elab.“

Alan ei wastanud midagi. Üks läks waitfelt tema järel kinni, pikkamisi läks ta pimedas reelingu äärde ja seisus seal, kuna mere kurte w hulumine nagu pimedast kõrft tema juurde tungis. Kauguses, määratu kaugel, hakkas ilm müristama.

Kramplikult püüdis ta kabiini tagasi minnes oma meeleolu ohjes hoida. Metfit Smith ootas teda juba seal. Alan seletas talle ära oma kawatusete ettenägemata wahelduse. Ariasjad Cordowas wiisid ta laewast maha ja mõisid ta kojuminekut tundratesse wähemalt kuu aega wiivitada. Metfit Smith pidawat üfki asundusse edasi matkama. Wõimat sõita riigiraudteel Duenessse Pärast Allafatätsse ja sealt weel edasi põhja poole kuni Chicoti waldkonda. Mehele nagu metfit Smith ei ole raske tema asundust leida. (Järgneb).

Prõua **Aino Kallas**,

Aino Kallas

sai 2. augustil 50 aastat vanaks. Tema on sündinud 2. augustil 1878. a. Soomes Wiiburi kihelkonnas professor Julius Krohni tütrena. Noore Aino lapseõlw moodus Helsingis, kus ta 1895. a. lõpetas Soome tütarlaste kooli ja aastal 1900. Eesti keeleteaduse dr. Oskar Kallasega abiellus, sealst Tartusse elama asudes. Aino Kallas on Soome kirjanik, aga peaaegu ükski Eesti kirjanik ei ole nii palju Eesti kirjanduse kultuuri arendanud kui tema. Kõigi ta juttude ained on pühendatud Eesti ainetele, nii et teda julgesti võib nimetada Eesti kirjanikuks. Tema on ka teinud pikemaid kirjanduslikke ringreise Ungaris, Ameerikas ja Inglismaal, kus ta Eestit laialt on tutvustanud.

Soovime auväärt kirjanikule tulevikuks veel palju jõudu ja terweist meie kirjanduse väljal töötamiseks.

Noore Nõmme linna waksal,
ees elektrirong.

Tõtt ja nalja.

Ei usu!

Hiljuti pandi India pealinnas Delhis toime suured pidustused, millest peaaegu kõik India wõrstad osa wõtsid.

Ühel õhtupeol jutustas Gvaliori maharadsha suurele seltskonnale sündmuse, mis ta Inglismaal reisides ise läbi elanud. Et üht linna tundmatuna tundma õppida, oli ta kord üsna üksipäini omnibussi astunud. Kui konduktor sõiduraha nõudis, otsis maharadsha kõik oma taskud läbi, ei leidnud sealt aga sentigi. Muidu oli tal ju adjutant igal pool kaasas olnud, nii et tema kõrgusel rahaga midagi kokkupuutumist ei olnud.

Suur kohmetus!

Kangelt ja liikumatult istusid kodanlikud omnibussikülastajad oma kohtadel ja nende silmist oli lugeda kõlblik hukkamõistmine inimesele, kel isegi omnibussisõiduks raha polnud.

Üks tööline aga, kes oma tundmatu naabri piinlikku seisukorda nägi, tuli temale appi ja maksis wõõra eest sõidu kinni.

Maharadsha, kes mehele ta heategu tahtis tasuda, küsis tööliselt tema aadressi.

„Las olla peale!“ ütles tööline.

Maharadsha sai ärewaks.

„Aga ma palun teid, olen ju Gvaliori walitsew würist!“

Tööline tõsis, kummardas ja ütles:

Ja mina olen kadunud Belgia kuningas Leopold!“

„Toores eesel.“

Kui pärastine saksa kuulus raudkantsler Bismark aastal 1854 weel Peterburis saksa saatkonna nõunik oli, leidis seal üksainus restoraan, kust wõidi saada eht Baieri õlut. See restoraan oli õige lihtsa sisseseadega, sest seal oli ainult toole, mitte aga tugitoole, ning neidki wähe. Restoraani nimeks oli „Sinine eesel.“ Peeterburi sakslased külastasid seda restoraani tihti ja isegi saatkonna liikmed tulid sinna tihti õlut jooma, eriti pärast teatrit wõi ooperit.

Ühel sellisel õhtul, kella 11 ja 12 wahel, kui ooperi etendus parajasti oli lõpnud, aga restoraan juba külalisi täis oli, astus sinna salk mehi saksa saatkonnast. Nende hulgas paistis eriti silma üks suure kaswaga mees, ja see oli Bismark. Härrad otsisid silmadega istewõimalust, kus juures Bismark restoraanipidaja poole

pööras, kes oma walimata sõnade poolest tutaw oli, ja temale küsimuse esitas:

„Noh! Kuhu me siis istume?“

„Tagumikule!“ oli peremehe lühike wastus.

Rahulikult ütles nüüd Bismark:

„Arwasime, et siin oleme „Sinises eeslis,“ aga nüüd paistab peaaegu, et oleme juhtunud „Tooresse eeslisse!“

Kasulik kaup.

Kuulus Inglise wäeülem Marlborough oli wäga ihne ja rahaahne, mispärast ta enese rikastamiseks mingisugust abinõu ei põlanud. Oma mõju tarwitas ta selleks, et enesele laskis suured summad maksta nendel, kes mingisugust hea palgaga kohta soovisid saada.

Kord tuli tema juurde ühe rikka pangahärra poeg ja palus temalt soowitust kohale, mis wäga hea oli.

„Kui ma selle koha saan, mylord, siis luban ma Teile tuhat guineed ja annan ausõna, et sellest keegi midagi ei kuule.“

„Anna mulle kakstuhat,“ wastas hertsog, „ja sa wõid seda minu pärast kas wõi kogu maailmale kuulutada!“

Alfonso.

Hiljuti tuli Hispaania kuningas Alfonso XIII. juurde diktaator Primo de Rivera ja esitas talle pika nimekirja neist aadelisoost meestest, kes tema arust tuleksid maalt wälja saata.

Kuningas luges nimekirja hoolega läbi ja ütles siis kindralile mõtlikult:

„Olete ühe nime siia nimekirja panemata unustanud; mina lisan ta juurde.“

Niipea kui see tehtud, ulatas kuningas diktraatiliwile nimekirja tagasi, ja see ehmatas, kui kuninga oma käega kirjutatud nime „Alfonso“ luges. Silmapilgu wiibisid kardetud diktaator silmad imestades kuningal, siis rebis ta nimekirja puruks, kummardas ja lahkus sõnalausumata.

Ballikõne.

„Palun, ütelge mulle oma telefoninumber, ma tahaksin Teile lähemal päwil helistada.“

„Minu telefoninumbri leiate telefoniraamatust.“

„Aga — — palun, mis Te nimi on?“

„Ka minu nime leiate sealt.“

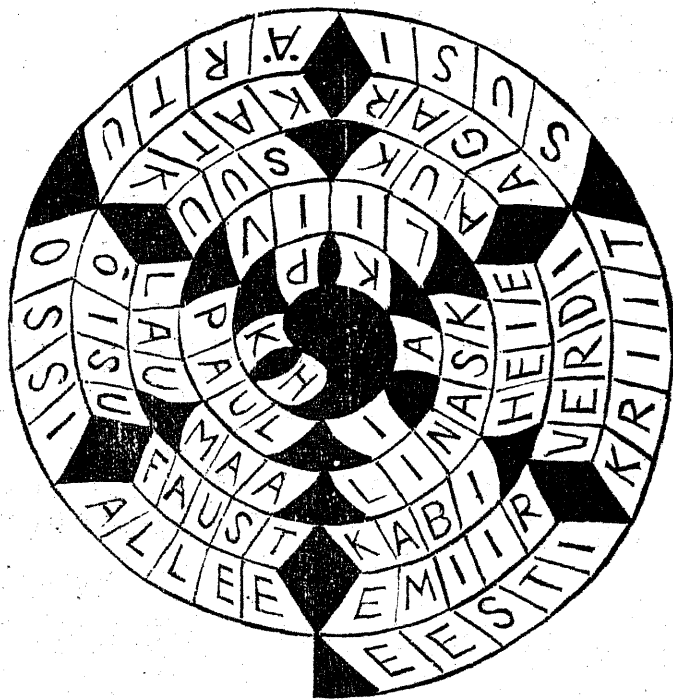
TELLIMISE HINNAD:

WÄLISMAILE:

Aastas (24 nr.nr.)	Kr. 7.50	2 kuus (4 nr.nr.)	Kr. 1.60	1/1 aastas	Kr. 10.—
1/2 „ (12 nr.nr.)	„ 4.—	1 „ (2 nr.nr.)	„ —.80	1/2 „	„ 5.—
1/4 aast. (6 nr.nr.)	„ 2.25	Üksiknumber	„ —.40	1/4 „	„ 2.50

Tellimisi wõtawad wastu kõik postkontorid, raamatukauplused ja „Romaani“ esitused.

Talituse aadress: Tallinn, Müüriwahe tän. 16. Telefon 12-53.

Pärnust: Milda Küng, Adrienne Nael, Selma Nael, Anni Sinikas, M. Schalajevsky.

Petserist: Priidu Kanarbik, H. Raudsepp.

Kuresaarest: E. Martin.

Võhmast: Anni Seppa, Melanie Kipper.

Rakverest: Harry Kängsepp.

Jõhvist: Adele Külmallik, Olga Tamm.

Sadalast: W. Dawel.

Karksi Nuiast: Karin Karro, Eino Wanker.

Keilast: A. Kutpi.

Sindist: Joh. Kask.

Abjast: Al. Laks, Ilmar Mägi.

Ellamaalt: Joh. Simson.

Riiseperest: R. Pilberg.

Kiiust: Marie Tamberg, Heinrich Tamberg, Arthur Tamberg.

Lohusuust: Klara Kask, Alwiine Wiikow.

Omedost: Joh. Kargur. **Nõmmelt:** Johannes Tischar. **Canadast:** E. Emann.

Neist võitsid loosimisel: 1) Üks anne Ed. Wilde kogutud teostest, — **Anni Seppa**, Võhmast, Kokswere; 2) Jules de Rewél „Kombejuht“ — **M. Schalajevsky**. Pärnust, S. Weski tän 6; 3) Artur Adson „Roosikrants“ — **Arnold Abel**, Tallinnast. Jakobsoni tän. 25-3.

„Romaani“ talitus.

A. & P. MIETENS

TALLINN, MEREPUUESTEE 15. TEL. 6-46.

ORIGINAL-ODHNER

ARWESTUSMASINAD
EHITUSMATERJALID
NAFTASAADUSED

RENAULT

Vivasix ja

Monasix

on kõige kohasemad
automobiilid meie tee-
del

Nendes õnnestus

Renault

vabrikul ühendada kõik
Europa ja Ameerika
masinate paremad
omadused.

**Soodsad
järelmaksu
tingimused**

Esindajad:

K. SIITAN & Ko.

Pärnus, Riia t. 37-a. Tel. 2-04.

GEORG LANE.

Tartus, Promenaadi t. 9. Tel. 5-86

Peaesindaja Eestis

KONZENTRA

Jns. F. JOHN.

Tallinn, Plikk tän. 39. Tel. 8-62.